

Innhold — Spis treści

Forord — Przedmowa	VII
Brukerveiledning	IX
1. Generelt om ordboken	IX
2. Ordboksdelens innhold	IX
3. Artikkelrekkefølge	IX
4. Artikkelens oppbygning	IX
5. Uttaleopplysninger	X
5.1 Norsk uttale vist i oppslagsordet	X
5.2 Norsk uttale vist i uttaleparentes	XI
5.3 Polsk uttale	XI
6. Grammatiske opplysninger	XI
6.1 Grammatisk informasjon om norsk	XI
6.2 Grammatisk informasjon om polsk	XII
7. Betydninger og ekvivalenter	XIV
8. Tegnforklaring	XIV
8.1 Parenteser	XIV
8.2 Skilletegn	XIV
8.3 Avsnittsmarkører	XV
8.4 Henvisninger	XV
8.5 Uttaletegn	XV
8.6 Kasussymboler	XV
8.7 Stilmarkører	XV
8.8 Andre	XV
Wskazówki dla użytkowników	XVII
1. Ogólnie o słowniku	XVII
2. Zestaw haseł	XVII
3. Kolejność artykułów hasłowych	XVII
4. Budowa artykułu hasłowego	XVIII
5. Informacja o wymowie	XVIII
5.1 Norweska wymowa ukazana w haśle	XVIII
5.2 Norweska wymowa ukazana w nawiasie	XIX
5.3 Polska wymowa	XX
6. Informacje gramatyczne	XX
6.1 Informacje o fleksji norweskiej	XX
6.2 Informacje o fleksji polskiej	XX
7. Znaczenia i odpowiedniki	XXII
8. Objasnienie znaków	XXIII
8.1 Nawiasy	XXIII
8.2 Znaki przestankowe i dzielące	XXIII
8.3 Oznaczenia działów artykułu	XXIII
8.4 Odsyłacze	XXIII
8.5 Znaki informujące o wymowie	XXIV
8.6 Symbole przypadków	XXIV
8.7 Kwalifikatory stylistyczne	XXIV
8.8 Inne	XXIV
Polske uregelmessige substantiver – Polskie rzeczowniki nieregularne	XXV
Forkortelser — Skróty	XXVI
Ordbok A–Å — Słownik A–Å	1

Forord

Kimen til denne ordboken ble lagt i annen halvdel av 1980-årene, da jeg ble bedt om å fungere som norsk konsulent for en planlagt norsk-polsk innvandrerordbok med ca. 16 000 oppslagsord. Det igangsatte prosjektet, som i 1993 også fikk støtte fra Utenriksdepartementet, ble dessverre aldri fullført, men ut av mitt engasjement i det vokste, fra midten av 1990-årene, tanken om en annerledes og langt større ordbok, beregnet på både norske og polske brukere, etter mønster av Valerij Berkovs ideer om bidireksjonal leksikografi.

Arbeidet med *Stor norsk-polsk ordbok*, som nå inneholder over 73 000 artikler, har strukket seg over mer enn tyve år. Til å begynne med var jeg alene i redaksjonen, men etter noen år kom Adela Skrentni-Olsen til som korrekturleser, og i 2008 Gunnar Arneson som artikkelforfatter.

Arbeidet har vært fordelt slik: Retningslinjene for ordboken, slik den foreligger, er utformet av meg, og jeg har også stått for all nødvendig programmering (boken er satt med plain T_EX, supplert med egne makroer). Artiklene er forfattet dels av meg (bokstavene A-L, N og P-U), dels av Gunnar Arneson og meg i fellesskap (bokstavene M, O, V-Å). Adela Skrentni-Olsen har fortløpende lest korrektur og bidratt med verdifulle kommentarer.

I annen utgave er oppdagede feil i første utgave rettet, og over 1100 nye artikler er tilføyd.

Redaksjonen er takknemlig for tilbakemeldinger om feil og mangler (snpo@misja.no).

Ole Michael Selberg

Przedmowa

Początki tego słownika sięgają drugiej połowy lat 1980., gdy poproszono mnie, abym został norweskim konsultantem w realizacji projektu wydania słownika norwesko-polskiego dla imigrantów, o objętości ok. 16 tysięcy haseł. Planowany słownik, wsparty również w 1993 r. przez norweskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, utknął niestety w martwym punkcie, jednak moje zaangażowanie się w prace nad nim zaowocowało w latach 1990. ideą stworzenia innego, dużo obszerniejszego słownika, opartego na koncepcji leksykografii dwukierunkowej Walerego Berkowa i adresowanego zarówno do użytkowników polskich, jak i norweskich.

Praca nad *Wielkim słownikiem norwesko-polskim*, który obecnie obejmuje ponad 73 tysiące haseł, rozciągnęła się na ponad dwa dziesięciolecia. Początkowo pracowałem nad jego redagowaniem sam, później dołączyli do współpracy najpierw Adela Skrentni-Olsen, jako pierwszy czytelnik i korektor, a w 2008 r. Gunnar Arneson, jako autor haseł.

Podział pracy nad słownikiem był następujący: Mojego autorstwa są wytyczne dla redakcji, decydujące o kształcie słownika w obecnej formie, oraz zestaw makr systemu T_EX, na których oparty jest skład. Artykuły hasłowe zostały opracowane częściowo przeze mnie (na litery A-L, N, P-U), częściowo wspólnie przez Gunnara Arnesona i mnie (na litery M, O, V-Å). Adela Skrentni-Olsen na bieżąco robiła korektę oraz służyła cennymi uwagami i komentarzami.

W wydaniu drugim poprawiono błędy dostrzeżone w pierwszym wydaniu i dodano ponad 1100 nowych artykułów hasłowych.

Redakcja będzie wdzięczna za wskazanie błędów i usterek (snpo@misja.no).

Ole Michael Selberg

Brukerveiledning

1 Generelt om ordboken

Ordboken omfatter moderat bokmål og riksmål, og tar ikke med radikale bokmålsformer. Den angir imidlertid i en viss utstrekning når bestemt form entall på *-a* i stedet for *-en* er mulig i henholdsvis moderat-nøytralt og radikalt-folkelig bokmål (se 6.1.1.A).

Skrivemåter som faller utenfor offisiell rettskrivning, men inngår eller har inngått i riksmålsrettskrivningen, er merket med en etterstilt hevet trekant: **fallgrube**[△]; andre avvik er satt i klammer: (**drakamp**), (**skolde**).

Siden ordboken henvender seg til både norske og polske brukere, gir den flere opplysninger om uttale, bøyning, konstruksjonsmuligheter og valg av målspåkksekvivalenter enn man ville finne i en ordbok beregnet bare på én av disse gruppene.

2 Ordboksdelens innhold

Foruten det sentrale ordforrådet i moderne norsk omfatter ordboken også:

- 1) en del sjeldnere ord (litterære, (halvt) foreldede, regionale, (halvt) dialektale o.l.);
- 2) en del produktive prefikser og suffikser (f.eks. **all-**, **-aktig**, **-bar**, **-messig**, **over-**), med angivelse av deres betydning;
- 3) avvikende bøyingsformer av substantiver, adjektiver, usammensatte sterke verb og pronomener (f.eks. **gjess**, **menn**, **større**, **gikk**, **henne**), med henvisning til det oppslagsord de må søkes under;
- 4) geografiske navn samt en del personnavn (hovedsakelig av historisk betydning) og gresk-latinske mytologiske navn der den polske formen avviker fra den norske;
- 5) vanlige forkortelser.

Av sammensetninger tar ordboken med: a) de vanligste; b) de som ikke lar seg forstå ut fra sine enkelte ledd; c) de som byr på spesielle oversettelsesproblemer.

3 Artikkelrekkefølge

Artiklene er plassert i strengt alfabetisk orden, uten hensyn til eventuelle mellomrom. Dersom et oppslag både kan sammenskrives og særskrives, plasseres den sammenskrevne formen først: **idag**[△] el. **i dag**. Merk: Når to varianter av lemmaet innleder samme artikkel, blir den variant redaksjonen foretrekker, plassert først, selv om den ifølge regelen om alfabetisk orden skulle vært nummer to: **sei** **l·flyver** a. **-flyger**.

Oppslagsord der det inngår tall, alfabetiseres som om tallet var skrevet med bokstaver: **ceylonsk** [...] **C14-datering**.

Vokaler med tødler – ä, ö, ü – behandles som tilsvarende norske vokaler (æ, ø, y): **mædi** [...] **Mähren**; **kölle** [...] **Köln**; **gryn** [...] **gründer**.

3.1

Ved sammensetninger med konsonantforenkling, som **bussjåfør**, **oppasser**, henvises det fra den sammentrukne formen til bindestreksformen: **buss-sjåfør**, **opp-passer**.

3.2

Homografer oppføres i særskilte artikler, og adskilles ved etterstilte, hevede romertall:

klá **ge**^{I m1}

klá **ge**^{II v1}

Som homografer regnes alle selvstendige ord som skrives likt, uten hensyn til: a) diakritiske tegn; b) liten eller stor forbokstav; c) ulikheter i uttalen.

Den innbyrdes rekkefølgen ved homografer er: substantiv, adjektiv, verb, preposisjon, adverb, øvrige ordklasser (artikkel, tallord, pronomener, konjunksjon, interjeksjon).

3.3

Forkortelser eller sammensetningsledd som er oppslagsord, plasseres etter liklydende selvstendige ord. Sekvenser av liklydende forkortelser (f.eks. **AD**) eller sammensetningsledd (f.eks. **bi-**) kan ha særskilt homografnummerering.

3.4

Adverb avledet av et adjektiv behandles normalt i samme artikkel som adjektivet.

3.5

Fraseologiske uttrykk og idiomer er som regel plassert i artikkelen om ordgruppens minst frekvente element. Uttrykket *skyte en hvit pinn etter noe* oppføres derfor under **pinn**, med henvisninger hit i slutten av artiklene **hvit** og **skyte**.

Er elementene omtrent like frekvente, velges det første av dem som oppslagsord.

3.6

Faste forbindelser av preposisjon og styrelse som **av gårde**, **av sted i morges**, **i drømme** står som egne oppslag på alfabetisk plass. Det gjør også sammensatte konjunksjoner som **med mindre**, **selv om**.

4 Artikkelens oppbygning

Etter oppslagsordet, som er satt med halvfet grotesk, følger

- 1) i artikkelens innledende del:
  - a. et eventuelt romertall i tilfelle av homografer;
  - b. en eventuell uttaleopplysning i skarpe klammer;
  - c. grammatisk informasjon (om ordklasse, bøyning og dannelse av eventuelt verbal-substantiv);
- 2) i artikkelens midtre del:
  - a. en eventuell halvfet stor bokstav (bare i enkelte svært lange artikler, eller i artikler som omfatter flere ordklasser);
  - b. et eventuelt halvfett arabisk tall, hvis det er flere delbetydninger;
  - c. én eller flere polske ekvivalenter;
  - d. eventuelle eksempler;
- 3) i artikkelens avsluttende del:
  - a. etter symbolet $\hat{\text{O}}$: eventuelle idiomer og faste vendinger, satt med halvfet kursiv;
  - b. etter symbolet $\triangleright$: eventuelle henvisninger til andre artikler der ordforbindelser hvor oppslagsordet inngår, er dekket;
  - c. etter symbolet $\leftrightarrow$: en eventuell henvisning til et ord av lignende type, der man kan finne ytterligere opplysninger om mulige konstruksjoner;
  - d. etter symbolet $\square$: eventuelle faste forbindelser av verb + adverb/preposisjon, f.eks. *gå inn, låse opp*.

5 Uttaleopplysninger

Ordboken forutsetter at hovedtrekkene i (sørøst)norsk og polsk standarduttale er kjent, men informerer om uttalen på de punkter hvor normalortografien ikke gir tilstrekkelig veiledning.

5.1 Norsk uttale vist i oppslagsordet

I oppslagsordet vises, om nødvendig: 1) trykk, tonelag, og vokallengde med aksenter plassert etter stavelseskjernen; 2) vokalkvalitet og stumme konsonanter med diakritiske tegn og kursivering.

5.1.1

Aksentene $\grave{\text{O}}$ og $\acute{\text{O}}$ viser hvilken stavelse trykket faller på.

Akutt aksent ($\acute{\text{O}}$) betegner tonem 1 (enkelt tonelag), grav aksent ($\grave{\text{O}}$) – tonem 2 (dobbel tonelag): **át`ti, át`te**.

Står aksenten umiddelbart etter en vokal, angir den at vokalen er lang: **gu`d`gitt**. Står den etter en konsonant, viser den at foregående vokal er kort: **gud`dom**.

Når flere ulike konsonanter betegner én lyd, står aksenten etter hele konsonantgruppen: **hesj`e, sang`kor, midt`gang**; ved dobbeltkonsonant står aksenten mellom de to konsonantene dersom ordet kan deles der: **tel`le, van`ne**; ellers står den etter dobbeltkonsonanten: **hotell`, vann`kran**.

Står aksenten mellom to vokaler, uttales vokalene hver for seg: **epikure`isk**. Står den etter to vokaler, uttales vokalene enten som diftong: **dei`se, høi`e**, eller hver for seg, med trykk på siste

vokal, som er da lang: **diploi`d** [o-i], **ukrai`nsk** [a-i]. Diftongisk uttale anses som det normale; adskilt uttale vises i uttaleparentes.

Står aksenten etter to vokaler og konsonant, uttales vokalene hver for seg: **deis`me**.

5.1.2

Ved enstavelsesord er opplysning om trykk og tonelag overflødig. Akutt aksent brukes her bare for å markere vokallengde i tilfeller hvor denne ikke fremgår av skrivemåten, dvs. når 1) kort vokal følges av enkelt konsonant: **man`pron, til`prep**; 2) lang vokal følges av flere konsonanter: **ga`rn, gre`sk**.

I likhet med enstavelsesord har heller ikke flerstavelsesord med betonet sistestavelse mulighet for tonelagsmotsetning. I slike ord er trykk og vokalkvantitet alltid vist med akutt aksent: **katalo`g**. I ord som **idé, kafé**, med trykkbetegnende aksent i rettskrivningen, sløyfes trykkmarkeringen.

5.1.3

Foruten aksentene $\grave{\text{O}}$ og $\acute{\text{O}}$ bruker ordboken også en hevet prikk ($\overset{\cdot}{\text{O}}$). Denne har to funksjoner: 1) den angir lang vokal i lukket stavelse som ikke har hovedtrykk: **u`t`re`dning, fo`rele`snings`plikt**; 2) den angir bitrykk: **sal`gs`verdi`**.

5.1.4

I sammensatte oppslagsord med trykk på første sammensetningsledd markeres sammensetningsfugen med en midtstilt prikk: **hur`tig`tog, pi`l`spiss**. Som sammensetningsledd regnes også prefikser som *an-*, *av-*, *om-* o.l., hvis de er betonet, og suffikser som *-dom*, *-het*, *-vis* o.l. – men ikke adjektivsuffikset *-lig*: **an`ta, anta`gelig, a`v`stå, avsin`dig, beta`le, erkjen`ne, ri`melig`het, ung`dom, ri`melig`vis, sto`rlig**.

5.1.5

Åpen uttale av 'o' som [å] og 'u' som [o] er vist med en prikk under vokalen: **køst, skuff**.

Åpen uttale av 'e' som [æ] og lukket uttale av 'æ' som [e] er normalt ikke angitt. Brukeren forutsettes å vite at:

- 1) lang 'e' uttales
  - som [æ] foran 'rn', 'rl' og 'rd' (enten 'd' er stum eller ikke);
  - som [e] foran 'r' fulgt av vokal, foran 'rt' (i preteritum og perfektum partsipp av verb) og foran 'r' i utlyd: *verifisere, levere, flere, sonderte, uadressert; fler, mer, Per; ber* (presens av *be*), *ler* (presens av *le*); unntak *er*: *er* (presens av *være*), *der, her, hver*;
- 2) kort 'e' uttales
  - som [æ] foran 'rr' og 'r' + konsonant (*merr, berg, verk, vert* osv.);
  - som [e] i andre posisjoner;
- 3) 'æ' uttales
  - som [æ] foran 'r' og 'sj';
  - som [e] i andre posisjoner.

Uttale av 'e' som trykklett, redusert vokal (i lydskrift betegnet som [ə]) er ikke vist særskilt.

5.1.6

Hvis det ikke er selvsagt at en konsonant er stum, som i **gjem`me**, **hjul**, vises stumheten normalt ved at konsonanten settes kursivert og uthevet: **ha`rd**, **tra`d** II m1, **deig**, **selv**.

5.2 Norsk uttale vist i uttaleparentes

Andre uttaleopplysninger enn de som kan bakkes inn i oppslagsordet, gis i hakeparentes like etter dette, med så lydrett norsk stavemåte som mulig: **seksten** [sei`sten], **back** [bækk el. bækk], **cover** [kåv`er]. Akutt og grav aksent viser trykkplassering og tonem på samme måte som i selve oppslagsordet. De eneste lydskrifttegnene som brukes, er:

- 1) 'ç' for kj-lyden i 'kjøpe'
- 2) 'ŋ' for ng-lyden i 'sang'
- 3) 'ʃ' for sj-lyden i 'sjø'
- 4) 'x' for ch-lyden i 'nachspiel'

5.2.1

Ordboken forutsetter at 'k' uttales som [ç] og 'g' som [j] foran vokalene 'i', 'y' og diftongene 'ei', 'øy'. Avvik fra dette er avmerket, unntatt ved verbalsubstantiver på '-ing' og en del fremmedord, der fravær av palatalisering anses som selvsagt: **kilt** [k-], **kei`ser** [k-], **gøy** [g-], **røy`king**, **tra`gisk**.

5.2.2

Ordboken gjør oppmerksom på ikke-retrofleks uttale av 'rd' i standard (sør)østnorsk: **ør`den** [r-d], **ver`den** [r-d], men forutsetter at 'rl' etter kort vokal blir uttalt uten retrofleks: **her`lig**.

Den markerer «tjukk l» i enkelte ord fra dagligtalen når denne lyden er alminnelig også i standard (sør)østnorsk: **spjæling** [æll], **tæl** [tæll].

5.2.3

Når en uttaleopplysning bare gjelder en del av ordet og det ikke kan oppstå misforståelse, blir ikke hele ordet gjentatt: **pensjonis`t** [paŋ-]. Hvis den delen av ordet som står i uttaleparentesen, bærer trykket, angis trykket i parentes, og aksentmarkeringen sløyfes i selve oppslagsordet: **reglement** [-maŋ`].

Når uttalen av første del av et oppslagsord er angitt forut for oppslagsordet, kan det gis en tilbakevisning dit med oppoverpil i skarpe klammer: [†]: **elleve** [el`ve] ... **elleve`dagers** [†].

5.2.4

Opplysninger om uregelmessigheter i uttalen av bøyde former av oppslagsordet gis slik: **ert** -en/-a, -er [pl`]; **far`fa`ren**, **fe`dre**; **profes`sor** -en, -er [-o`rer]; **le`se** -te [pres`]; **lik** adj -t [lik`t]. Stum *d* eller *g* er vist med prikk under eller over konsonanten: **gjø`re** v gjør, **gjø`rde**; **dra** v dro(ġ).

Ordboken opplyser om avvik fra følgende normaltillstand:

Substantiver: Bestemt form entall har samme tonelag som den ubestemte form: **hest**, **hes`ten**; **jen`te**, **jen`ta**. Et enstavelsessubstantiv som danner flertall på -er, har normalt dobbelt tonelag i flertall: **hest**, **hes`ter**. Et flerstavelsessubstantiv som danner

flertall på -er eller -e, har normalt samme tonelag i flertall som i entall: **mang`el**, **mang`ler**; **kam`mer**, **kam`re**; **rid`der**, **rid`dere**. Et enstavelses substantiv som danner endelsesløst flertall, har normalt enkelt tonelag i bestemt form flertall: **ting**, **ting`ene**; **lag**, **la`gene**. Mulige avvik vises slik: **land**¹ -et, -[bf pl +`].

Adjektiver: Et tostavels adjektiv med enkelt tonelag og flyktig -e i siste stavelse, får dobbelt tonelag i bestemt form og i flertall: **en`kel**, **en`kle**; **spin`kel**, **spin`kle**; **di`ger**; **di`gre**; **ma`ger**, **ma`gre**.

Verb: Et usammensatt verb med dobbelt tonelag har enkelt tonelag i presens dersom verbet er sterkt: **bry`te**, **bry`ter**, **brøt**; **fal`le**, **fal`ler**, **falt**, men dobbelt tonelag dersom verbet er svakt: **kas`te**, **kas`ter**, **kas`tet**. Avvik avmerkes i uttaleparentes: **lese** -te [pres`].

Som svake regnes alle verb der preteritum ender på -et (med mindre -et hører til verbets stamme, som i **bet**, **slet**), -te, -de, -dde; som sterke regnes alle øvrige verb.

Vokallengde: I adjektiver som ender på lang vokal fulgt av -d eller -t, forkortes vokalen foran endelsen -t: **bred** [bre] : **bredt** [brett]; **vred** : **vredt** [vrett]; **hvit** : **hvitt** [vitt].

I svake verb med lang vokal foran -de el. -te, forkortes vokalen når preteritumendelsen -te legges til: **fø`de**, **fød`te**; **le`te**, **let`te**; **stø`te**, **støt`te**.

I alle andre tilfeller forutsetter ordboken at lang vokal ikke forkortes når det legges bøyningens endelse til oppslagsordet, og avmerker avvik fra dette: **ko`ke** v -te [kok`te]; **dyp** adj -t [dyp`t].

5.3 Polsk uttale

Siden uttalen av polske ord normalt fremgår av skriftbildet, gis uttaleinformasjon bare i spesielle tilfeller, og som regel uten bruk av lydskrift: **marznąć** [r-z], **piętnaście** [piet-].

Nasalering av vokal i fremmedord vises med overstilt tilde; trykk på annen stavelse enn den nest siste vises med ´ umiddelbart etter trykkbærende vokal: **empire** [äpi`r]. At polsk uttale av et fremmed navn eller ord er tilnærmet lik den norske, angis slik: **comeback** [kåm`bækk] n1 come-back [≈].

Bilabial uttale av 'w' (som i engelsk *we*) er vist med u: **whisky** [u`is`ki].

Betoning på tredje siste stavelse i ord som 'fizyka', 'matematyka', 'czteryista' forutsettes å være kjent, og angis normalt ikke.

At to ord skal behandles som en enhet når det gjelder trykkets plassering, angis slik: **dobra`noc**, **mieszkan`na`wsi**.

6 Grammatiske opplysninger

Ordboken gir grammatiske opplysninger om de norske oppslagsordene og til en viss grad om de polske ekvivalentene.

6.1 Grammatisk informasjon om norsk

Ved substantiver eller verb som ender på trykklett -e, erstatter den angitte bestemte artikkel (-en, -a,

-et) og eller preteritumsendelse (-et, -te, -de, -dde) utlydende -e.

Ved substantiver dannet med suffiksene -ing og -ning angis bare artikkelen -en, selv om de som ikke betegner personer, stort sett kan ta -a i radikalt bokmål.

6.1.1 Substantiver

A. Maskulinum

- **bekomst** m (uten bestemt el. ubestemt form)
- **snø** -en (= snøen) (bare entall)
- **stol** -en, -er (= stolen, stoler, stolene)
- **bakke** -en, -er (= bakken, bakker, bakkene)
- **mangel** -en, -gler (= mangelen, mangler, manglene)
- **lærer** -en, -e (= læreren, lærere, lærerne)
- **ting** -en, - (= tingen, ting, tingene)
- **higen** en (= en higen) (uten bestemt form)

B. Maskulinum el. femininum

- **blåleire** -en/-a (= blåleiren el. blåleira) (bare entall)
- **bostøtte** -en/(-a) (= bostøtten el. bostøtta P) (bare entall)
- **dør** -en/-a, -er (= døren el. døra, dører, dørene)
- **klokke** -en/-a, -er (= klokken el. klokka, klokker, klokkene)
- **tå** -en/-a, tær (= tåen el. tåa, tær, tærne)
- **dronning** -en/(-a), -er (= dronningen el. dronninga P, dronninger, dronningene)

C. Femininum

- **dille** -a (= dilla) (bare entall)
- **øy** -a, -er (= øya, øyer, øyene)
- **bikkje** -a, -er (= bikkja, bikkjer, bikkjene)

D. Nøytrum

- **besyv** n (uten bestemt el. ubestemt form)
- **gangsyn** -et (= gangsynet) (bare entall)
- **tegn** -et, - (= tegnet, tegn, tegnene)
- **eple** -et, -er (= eplet, epler, eplene)
- **kne** kneet, knær (= kneet, knær, knærne)
- **apotek** -et, -er/- (= apotek, apoteket, apoteker el. apotek, apotekene)
- **fåtall** et (= et fåtall) (uten bestemt form)

E. Flertallssubstantiver

- **ablegøyer** pl (= ablegøyene)

F. Substantiver uten genus

- **anskrik** s; **dank** s

6.1.2 Adjektiver

- **stor** adj -t (= en stor gutt, et stort hus, store gutter)
- **stram** adj -t, -mme (= en stram holdning, et stramt program, stramme regler)
- **norsk** adj - (= en norsk bok, et norsk frimerke, norske frimerker)
- **bra** adj (= en bra løsning, et bra hus, bra løsninger)
- **innesluttet** adj -, -ede (= en innesluttet person, et innesluttet barn, innesluttede mennesker)

6.1.3 Verb

A. svake

- **kaste** v -et (= kaster, kastet (el. kasta P, F), har kastet (el. har kasta P, F))
- **lyse** v -te (= lyser, lyst, har lyst)
- **feie** v -de (= feier, feide, har feid)

- **tie** v -dde (= tier, tidde, har tid)
- **nå** v -dde (= når, nådde, har nådd)

B. sterke

- **syng** v sang, sunget (= synger, sang, har sunget)
- **gå** v gikk, gått (= går, gikk, har/er gått)

Verb som ender på vokal i infinitiv, forutsettes å danne presens ved å legge -r til infinitivformen: **gi gir, li lir**. Avvik fra dette avmerkes: **gjøre gjør; si si'er**.

I artikler om verb gis det også i en viss utstrekning informasjon om verbalsubstantiver, spesielt dersom de dannes med -else eller -ning: **a`v-gi -ga(v), -gitt; -givelse**.

Et verbalsubstantivet behandlet i en egen artikkel, henvises det til denne: **besva're -te; -else** ¶

6.2 Grammatisk informasjon om polsk

Ordboken opplyser om genus og bøyning av polske substantiver, og til en viss grad om dannelse av adverb avledet av adjektiver, men angir ikke bøyingsklasser for verb.

6.2.1 Substantiver

A Kjønn og tall

For substantiver uten angitt genus gjelder følgende:

- substantiver som ender på konsonant (unntatt de med utgang på -ość), er av hankjønn;
- substantiver som ender på -a, -i og -ość, er av hunkjønn;
- substantiver som ender på andre vokaler enn -a og -i, er av intetkjønn.

Det betyr at:

- a. maskulina med vokalisk utgang markeres med m: komunista m, mężczyzna m;
- b. feminina med konsonantisk utgang, unntatt de som ender på -ość, markeres med f: mysz f, noc f, gląb f;
- c. nøytra med konsonantisk utgang markeres med n: muzeum n;
- d. substantiver som bare forekommer i flertall, markeres med pl: drzwi pl, okulary pl;
- e. adjektiver som fungerer som substantiver, markeres med adj: królowa adj, odcięta adj.

B Underkategorier i maskulinum

Maskulinum i polsk faller i fire underkategorier:

1) tinglig maskulinum; 2) levende maskulinum; 3) personlig maskulinum; 4) personlig-tinglig maskulinum (med tinglig nominativ pl.). Hvilken underkategori et substantiv tilhører, følger som regel av dets betydning. Når det er nødvendig å angi underkategori, blir den vist slik:

- m^o (levende): **sigarett**´ [...] papieros m^o; **pils** [...] pilzner m^o (ɔ: akk sg papierosa, pilznera)
- m^(a) (dels levende, dels tinglig): **kotelett** [...] kotlet m^(a); **sopp** [...] grzyb m^(a) (ɔ: akk sg kotleta / kotlet, grzyba / gryzb)
- m^(p) (dels personlig, dels personlig-tinglig): **eunukk**´ [...] eunuch m^(p) (ɔ: nom pl. ci eunucho-wie / te eunuchy, akk pl tych eunuchów)

- m^P- (personlig-tinglig): **hes`te-tyv** [...] koniokrad m^P- (ɔ: nom pl te koniokrady, akk pl tych koniokradów)

C Kasusformer

Kasus angis med disse kodene (ved angivelse av genitiv sløyfes normalt kasuskoden: program {-u}, okulary pl {-ów}):

- N: nominativ
G: genitiv
D: dativ
A: akkusativ
I: instrumentalis
L: lokativ
V: vokativ

Markeringen av uregelmessige kasusformer forutsetter kjennskap til følgende regler:

- 1) Morfologisk bløte er substantiver som i utlyd eller foran utlydende vokal har:
  - a. en fonetisk bløt konsonant (ć, dź, l,ń, ś, ść, ź)
  - b. en historisk bløt konsonant (c, cz, dz, dź, rz/ż, sz)
  - c. konsonanten j
- 2) Maskulina med utgang på labial (b, p, w) er i noen tilfeller bløte; dette fremgår i så fall av genitiven, som da angis: karp {-ia}
- 3) Feminina som ender på labial, er alltid bløte: brew* f

I maskulinum angis i bøyingsparentes ({}):

- 1) genitiv sg. på -u
- 2) dativ sg. på -u
- 3) avvikende former i lokativ sg. og vokativ sg.
- 4) nominativ pl. på -owie; fremmedord på -ans forutsettes å ta endelsen -e: kwadrans, pl kwadrans; substantiver med bløt stamme forutsettes å ta endelsen -e: lekarz pl lekarze; unntak er personlige maskulina på -iec og -ca, som forutsettes å ta endelsen -y: mieszkani^o, pl mieszkani^{cy}; zarządca m, pl zarządcy
- 5) genitiv pl. på -ów av substantiver på bløt konsonant, unntatt:
  - a. de som danner nominativ pl. på -owie
  - b. de som har utgang på -j og -c, bortsett fra -qc
- 6) instrumentalis pl. på -mi istedenfor -ami

Substantiver på -anin som betegner personer, får ikke avviksmarkering hvis de bøyes som *Amerykanin* (nominativ pl. *Amerykanie*, genitiv pl. *Amerykanów*). Har de endelsesløs genitiv pl., som *Rosjanin*, følges de av {-Gpl -an}.

I femininum angis i bøyingsparentes:

- 1) nominativ pl. på -i av substantiver på bløt konsonant, unntatt de som ender på -ość
- 2) genitiv pl. på -i av substantiver med bløt konsonant foran utlydende -a (som bløt konsonant regnes i denne forbindelse ikke j; substantiver på -nia etter konsonant forutsettes å ha gen. pl. på -ni.; fremmedord på -ia og -ja forutsettes å ha samme form i gen. pl. som i gen. sg. (-ii og -ji).

- 3) instrumentalis pl. på -mi istedenfor -ami

I nøytrum angis i bøyingsparentes:

- 1) genitiv av substantiver på -ę: imię {-ienia}, jagnię {-ęcia}
- 2) genitiv pl på -i, -y: narzędzie {-Gpl -i}, nozdrze {-Gpl -y}.

Nøytra som ender på -um forutsettes å være ubøye-lige i sg. og ha genitiv pl. på -ów.

Ved flertallsord er genitiv normalt angitt: drzwi pl {-i}, okulary pl {-ów}, nożyce pl {-0} (= {-Gpl nożyc}). Har substantivet vokalveksling (se nedenfor under D), anses imidlertid nullendelse som selvsagt: odsetki* pl (= {-Gpl odsetek}), otręby pl (= {-Gpl otrąb}).

D Vokalvekslinger

- 1) Vekslingene ó:o, o:ó, a:ę, ę:a, a:e er vist med kursivering av vokalen:
  - wóz {-u} (G er 'wozu')
  - woda (Gpl er 'wód')
  - ząb (G er 'zęba')
  - otręby pl (Gpl er 'otrąb')
  - las (L er 'lesie')
- 2) Vekslingen ó:e er vist i klartekst: kościół {-iele}, popiół {-iele}
- 3) Flyktig e er vist med asterisk: sen* (G er 'snu'), maska* (Gpl er 'masek').

E Sterkt uregelmessige substantiver

Substantiver som er så uregelmessige at det vil kreve urimelig mye plass å opplyse om avvikende kasusformer i en bøyingsparentes, merkes med det etterstilte symbolet^o, som henviser bruken til en liste over disse substantivene: brat^o, człowiek^o.

F Bindestrekssubstantiver

At begge ledd i et bindestrekssubstantiv bøyes, vises slik: esy-floresy² pl {-ów} (= {-Gpl esów-floresów}).

G Feminine avledninger

Kvinnelige personbetegnelser dannet ved avledning vises i parentes [ ]: partner [-ka*], Af-gańczyk [-anka*]; alpinista m [-tka*]; wykładowca m [-czyni]; (substantiv og adjektiv) artysta [-tka*] cyrkowy [-wa].

H Adjektiver og adverb

Ordboken opplyser i en viss utstrekning om komparativ av adjektiver og adverb: gorący [gorętszy], lekki [lżejszy], lekko [lżej]

Adjektiver på -owy og adjektiver der stammen ender på

- a. bløt eller historisk bløt konsonant (se 6.2.1.C),
- b. velar (k, g, ch),
- c. p, b, s eller d,
- d. -owy

forutsettes å danne adverb på -o; andre adjektiver med hard stamme forutsettes å danne adverb på -e. Avvik markeres slik: bogaty /-o/, ciemny /-o/.

I Verb

Ordboken gir ingen veiledning i bøyning av polske verb, men oppfører aspektpar dersom de finnes.

Aspektparene angis slik (når parverbene skrives fullt ut, brukes tegnet // istedenfor /):

- na/pisać (= napisać pf, pisać ipf)
- oskarż-yć/ać (= oskarżyć pf, oskarżać ipf)
- zab-rać/ierać (= zabrać pf, zabierać ipf)
- odsi-edzieć/adywać (= odsiedzieć pf, odsiadywać ipf)
- rozpat-rzyć/rywać (= rozpatrzyć pf, rozpatrywać ipf)
- zamar-znąć/zać (= zamarnąć [r-z] pf, zamarnąć [r-z] ipf)
- wziąć//brać (= wziąć pf, brać ipf)
- wy_ż/blaknąć (= wyblaknąć pf, zblaknąć pf, blaknąć ipf)

Om enkeltverbs aspekttilhørighet informerer (etter et eventuelt 'sie') forkortelsene ipf (imperfektivt verb), pf (perfektivt verb), (i)pf (biaspektuelt verb). Et verb uten aspektmarkering forutsettes å være imperfektivt: spać.

7 Betydninger og ekvivalenter

Hyppig forekommende betydninger er som regel plassert foran sjeldnere, og allmenne betydninger foran fagspråklige.

Ved verb er rekkefølgen normalt: 1) intransitiv bruk; 2) transitiv bruk; 3) refleksiv bruk.

7.1 Ekvivalentdifferensiering

Utfyllende informasjon knyttet til ekvivalentene er satt med liten grotesk skrift.

Denne informasjonen kan være: 1) *emnemarkører* (bot., jur., gram., kjem. o.l.); 2) *stilmarkører* (F, G, Z art o.l.); 3) *glosser* (synonymer, hyperonymer, antonymer, mulige subjekter og objekter til verb eller hovedord til adjektiver). Glosser står, i motsetning til emnemarkører og stilmarkører, i parentes:

besła *g* -et, - **1** (metallplate) okucie; fag. (hestesko) podkowa **2** jur. (arrest) zajęcie; *ta beslag i noe* zaj-ąć/mować *A*, dokon-ąć/ywać zajęcia *G*

cel *le* -en, -er, w zn. 2 -en /-a, -er **1** (biol.; polit.; del av vokskake) komórka* **2** (fengsels-) cela **3** (kloster-) cela **4** (i batteri) ogniwo

Latinsk navn er tilføyd ved de fleste betegnelser på planter og dyr. Unntak er ord som *hest*, *hund*, *katt*, *ku*.

7.2 Forklaring istedenfor ekvivalent

Har det norske oppslagsordet, eller et uttrykk der dette forekommer, ingen polsk ekvivalent, gis det en forklaring i vinkelførstestegn, og deretter eventuelt én eller flere tilnærmede ekvivalenter, innledet med ≈:

fyl *ke* ¹ -et, -er «okręg administracyjny w Norwegii» ≈ województwo

7.3 «Falske venner»

Advarsler om «falske venner» (ord som er identiske eller nesten like i norsk og polsk, men har ulik betydning) gis slik: **diva** *n* m1 kanapa, tapczan (≈ po. dywan: 'teppe')

7.4 Valens og konstruksjonsmuligheter

Hvilke utfyllinger (ord og setningsledd) oppslagsordet må eller kan ta, fremgår dels av opplysninger

gitt i vinkelparentes etter én eller flere ekvivalenter, dels av eksempler i artikkelen:

an *'klage* ^{II} v -et **1** (tiltale) oskarż-yć/ać ⟨en for noe *A* o coś⟩ (les: 'kogoś o coś')

stolt adj - [...] =; være stolt av n(n) być dumnym z *G* (les: 'z kogoś/czegoś').

Kasus er vist med symbolene *G* (= kogoś/czegoś), *D* (= komus/czemuś), *A* (= kogoś/coś), *I* (= kims/czymś), *L* (= kims/czymś), eller, dersom det opptrer flere ubestemte pronomener, med kasussymbol samt bøyed pronomener.

7.5 Stor forbokstav

To typer eksempler begynner med stor bokstav:

- ordspråk, f.eks.: **al** *'dri* [...] ∅ *Aldri så galt at det ikke er godt for noe* Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło
- replikkskifter, f.eks.: **sak** *'tens* [...] *Kan du hjelpe meg?* – *Det kan jeg saktens* Możesz mi pomóc? – *Pewnie, że mogę*

8 Tegnforklaring

8.1 Parenteser

(...) (bueparentes) omgir: 1. oppslagsord med en skrivemåte som frarådes: (**enskjønt**) → **enskjønt**; 2. foranstilte innholdsverser i enkelte lengre artikler: (∩ *A*: generelle bet.; *B*: med subst som obj; ...) 3. ord eller bokstaver som kan utelates: **over-våk(n)ing** -en; **stri-pet(e)** -ete; (*den annen verdenskrig*); 4. forklaringer av forkortelser: **AS** el. **A/S** (= aksjeselskap) SA (= spółka akcyjna); 5. glosser (se 7.1): **a** *del* m0 **1** (samfunnsklasse) szlachta [...].

[...] (uttaleparentes) omgir uttaleopplysninger: **champagne** [ʃampan'je]

{...} (alternativparentes) omgir ord som kan erstatte det eller de foregående: *én ad* {*av*, *om*} *gangen*

⟨...⟩ (valensparentes) omgir valens- og kollokationsopplysninger: **mis** *'førnøy* **d** adj - niezadowolony ⟨med z *G*⟩

[...] (femininparentes) omgir feminine avledninger av maskuline yrkes- og nasjonalitetsbetegnelser: **afgha** *'ner* m2 Afgańczyk [-anka*]

{...} (bøyningsparentes) omgir opplysning om bøyning av polske substantiver: kot {*D* -u}

[...] (komparativparentes) omgir opplysning om polsk komparativ: lekki [lżejszy]

// (adverbparentes) omgir opplysning om dannelse av polsk adverb: bogaty /-o/

8.2 Skilletegn

; (semikolon) står: 1. foran et norsk uttrykk som følger etter en polsk ekvivalent; 2. mellom to polske ekvivalenter, dersom det er et forholdsvis tydelig betydningskille mellom dem

: (kolon) står etter et grammatisk felt som følges umiddelbart av et norsk uttrykk

- & skiller ordklasseangivelsene i artikler med flere ordklasser: **straks** adv & konj
- ∫ erstatter stundom komma som skille mellom to (tilnærmet) synonyme eksempler eller betydningsekvivalenter, f.eks.: **bønn** m1(f) [...] *det var ingen bønn ∫ det var ikke bønn for det trzeba bylo to zrobic*
- markerer fugen i sammensatte oppslagsord (se 5.4.1): **i s-tapp**
- / står mellom to norske bøyingskoder: **ba`ne** III -et/-te; brukes i visningen av aspektpar: na/pisać, zacz-ąć/ynać (se 6.2.1.I)
- | angir at det som står foran | er felles for de to variantene: **strøm`a v|tager** el. **-taker**
- // erstatter / i aspektpar hvis parverbene ikke har noe felles element, eller hvis man ikke oppnår noen plassbesparelse ved å bruke / og bindestrek i feltet foran /: *wziąć//brać, wepchnąć//wpychać*
- ⊥ brukes som prefiksskille ved angivelse av aspektpar der det imperfektive parverbet er uprefigert og kan perfektiveres med forskjellige prefikser med tilnærmet lik betydning: *wy_ z/blaknąć*
- || brukes mellom bestemte og ubestemte bevegelsesverb: *jechać || jeździć*
- ### 8.3 Avsnittsmarkører
- ◇ innleder den del av artikkelen som omhandler ordspråk, idiomer og faste vendinger
- innleder den del av artikkelen som omhandler faste forbindelser av verb + adverb/preposisjon
- ¶ er brukt som blikkfang i enkelte lengre artikler: **gang** II -en, -er [...] ¶ etter prep *én av {om, ad} g-en*
- ### 8.4 Henvisninger
- (=se) henviser til et oppslagsord etter pilen: **sa** pret → **si**
- ⇒ (=se det) henviser til ett eller flere oppslagsord foran pilen: **saft** -en /(-a), -er [...] zlož. *appelsinsaft, druesaft, eplesoft* i in. ⇒
- (↗) (=se også) henviser til en annen, supplerende artikkel: **sa`ks·dokumen`t** -et, -er (↗ **sakspapir**)
- ▷ henviser til andre artikler der ordforbindelser hvor oppslagsordet inngår, er dekket
- ↔ henviser til et ord av lignende type, der man kan finne ytterligere opplysninger om mulige konstruksjoner
- ↑ henviser til: 1. uttaleopplysning i tilknytning til et foregående oppslagsord: [1]; 2. en foregående artikkel der det gis utfyllende opplysninger om valg av polsk ekvivalent: **forbe`dring** -en, -er ↑ *ulepszenie, usprawienie, udoskonalenie*
- ↓ henviser til noe lenger nede i artikkelen, f.eks. til partikkelverbfolken: **stik`ke** II stakk, stukket [...] **3** (ta en snartur) *jeg stikker (bort) på butikken skoczę do sklepu* ↓ □
- ∫ angir at opplysningen som følger, gjelder alt foregående, men ikke det som står foran

et eventuelt semikolon: **ang`er** -en žal {-u}, *skrucha* ∫ *over z powodu G*

∫ angir at opplysningen som følger, gjelder alt foregående, også det som står foran semikolon

∞ står etter uregelmessige polske substantiver: *dziecko*[∞], *pan*[∞], og henviser til en oversikt over bøyningen av disse

8.5 Uttaletegn

- ˘ grav og akutt aksent: se 5.1.1
- hevet prikk: se 5.1.3
- ˆ loddrett hevet strek angir at ordet som følger etter, har trykk: *det har ikke noe ˆfor seg*
- ç betegner kj-lyden i 'kjøpe' (se 5.2)
- ŋ betegner ng-lyden i 'sang' (se 5.2)
- ʃ betegner sj-lyden i 'sjø' (se 5.2)
- x betegner ch-lyden i 'nachspiel' (se 5.2)
- l betegner «tjukk l» (se 5.2.2)
- o, u betegner åpen uttale av 'o' og 'u' (se 5.15)
- ʋ betegner bilabial v (se 5.3)
- ˜ over vokal i fremmedord i polsk angir nasalering (se 5.3)
- ˘ angir: at to polske ord skal leses som ett: *wy-jeść/chodzić za`mąz* (se 5.3)

8.6 Kasussymboler

- A akkusativ (se 6.2.1.C og 7.4)
- D dativ (se 6.2.1.C og 7.4)
- G genitiv (se 6.2.1.C og 7.4)
- I instrumentalis (se 6.2.1.C og 7.4)
- L lokativ (se 6.2.1.C og 7.4)
- N nominativ (se 6.2.1.C)
- V vokativ (se 6.2.1.C)

8.7 Stilmarkører

- B barnespråk: **bis`se·vov`** -en, -er B
- D dialektalt: **kri`m·full** adj -t D
- F familiært: **fancy** [fæn`si] adj F
- † foreldet: **fortre`dige** -et; -else †
- ℓ litterært: **erkjen`tlig·het** -en ℓ
- N stilistisk nøytralt: **bold** adj -t poet., zart. *dzielny* N
- P folkelig: **probe`re** -te P
- R regionalt: **boss** II -et R
- S slang: **dig`ge** -et S
- V vulgært: **dri`ta** adv V
- ! ansett som ukorrekt av en del språkbrukere: **fo`re** II -te [...] **12** (ha til salgs) *prowadzić!* A, *handlować* I
- At noe er 'halvveis dialektalt', 'halvveis litterært' osv., vises ved at stilmarkøren står i parentes: (D), (ℓ)

8.8 Andre

- ≠ (= ikke) angir antonymer: **slak** adj -t (≠ bratt) *łagodny, pologi; (≠ krapp) łagodny*
- ≠ står for 'ingen polsk ekvivalent!': **inn** prep & adv
- ≠ **A** prep [...]
- ≈ varsler om «falske venner»: **frakk** -en, -er [...] (≈ po. *frak*: 'snippkjole')
- ∴ står for 'det vil si'
- + står for 'også': **slank** adj -t *szczupły*; (+ om gjenstander) *smukły, wysmukły* (∴ ekvivalentene etter semikolon kan brukes også om ting); **skjelett`** -et, -er alle bet. *szkielet* {-u}; anat.

+ kośćciec* (ɔ: i anatomisk betydning kan det også hete 'kośćciec'); **gum´mi** [+ `] (ɔ: tonem 2 er også mulig)

┆ inf angir at det her skal stå en polsk infinitiv:
hun skyr ingen anstrengelser for å ... nie szczędzi wysiłków, żeby ┆ inf

Wskazówki dla użytkowników

1 Ogólnie o słowniku

Słownik obejmuje bokmål, najbardziej rozposzechnioną formę pisanego języka norweskiego. Nie uwzględnia wariantów leksykalnych typowych dla radykalnej odmiany bokmål, zbliżonej do nynorsk, ale informuje w pewnym stopniu o możliwości używania rodzajnika określonego liczby pojedynczej *-a* zamiast *-en* w różnych wariantach bokmål (p. 6.1.1.A).

Często spotykane warianty ortograficzne i fleksyjne wchodzące w zakres nieoficjalnej normy zwanej 'riksmål' oznaczone są trójkątem umieszczonym po wyrazie hasłowym: **fallgrube**[△]; inne odstępstwa od oficjalnej normy, których stosowanie się odradza, umieszczone są w nawiasie: (**drakamp**), (**skolde**).

Ponieważ słownik jest z założenia dwukierunkowy, służąc i norweskim i polskim użytkownikom, znajdują się w nim informacje o łączliwości i doborze odpowiedników adresowane zarówno do jednej, jak i drugiej grupy użytkowników.

2 Zestaw haseł

Oprócz zasadniczego słownictwa współczesnego języka norweskiego słownik zawiera też:

- 1) pewien zasób wyrazów rzadszych (literackich, przestarzałych, regionalnych, gwarowych i fachowych);
- 2) szereg produktywnych przedrostków i przyrostków (np. **all-**, **-aktig**, **-bar**, **-messig**, **over-**), z podaniem ich znaczenia;
- 3) nieregularne formy fleksyjne rzeczowników, przymiotników, czasowników niezłożonych i zaimków (np. **gjess**, **menn**, **større**, **gikk**, **henne**);
- 4) wybrane nazwy geograficzne oraz imiona osób historycznych i postaci mitologicznych;
- 5) często używane skróty.

Spośród złożeń słownik uwzględnia: a) najczęściej występujące; b) te, których zrozumienie może sprawiać kłopoty; c) te, które nastrożają specjalne problemy w tłumaczeniu.

3 Kolejność artykułów hasłowych

Artykuły hasłowe umieszczone są w ścisłym porządku alfabetycznym, bez względu na to, czy hasła pisze się łącznie czy rozdzielnie. Jeśli wyraz hasłowy, składający się z kilku elementów, bywa pisany i rozdzielnie i łącznie, wariant o pisowni łącznej podaje się jako pierwszy: **idag**[△] el. **i dag**. Uwaga! Gdy na wstępie artykułu hasłowego występują dwa warianty wyrazu hasłowego, ewentualne

odstępstwa od ścisłego porządku alfabetycznego odzwierciedlają preferencje redakcji: **sei** i **flyver** α **-flyger**.

Wyrazy hasłowe zawierające cyfry umieszcza się pod względem alfabetycznym tak, jakby były w całości napisane słownie: **ceylonsk** [...] **C14-datering**.

Samogłoski z umlautem – ä, ö, ü – traktowane są pod względem alfabetycznym jak analogiczne samogłoski norweskie (æ, ø, y): **mædi** [...] **Mähren**; **kølle** [...] **Köln**; **gryn** [...] **gründer**.

3.1

Przy rzeczownikach złożonych, w których trzy identyczne spółgłoski zostały zredukowane do dwóch, np. **bussjåfør**, **oppasser**, zamieszczono odsyłacze do formy pełnej, z łącznikiem: **buss-sjåfør**, **opp-passer**.

3.2

Homografy oznaczono kolejno cyframi rzymskimi, umieszczonymi w górnej frakcji:

kla`ge^I *-en /(-a), -er*
kla`ge^{II} *v -et*

Jako homografy traktuje się wszystkie wyrazy samodzielne o identycznej pisowni, bez względu na: a) ewentualne znaki diakrytyczne; b) wielką lub małą literę; c) różnice w wymowie.

Homografy podawane są w następującej kolejności: rzeczownik, przymiotnik, czasownik, przyimek, przysłówek, inne części mowy (rodzajnik, liczebnik, zaimek, spójnik, wykrzyknik).

3.3

Skróty lub człony złożeń, będące wyrazami hasłowymi, umieszczone są po słowach samodzielnych o takiej samej pisowni. Sekwencje równobrzmiących skrótów (np. **AD**) lub członów złożeń (np. **bi-**) mogą mieć osobną numerację rzymską.

3.4

Informacje o przysłówkach utworzonych od przymiotników podano zwykle w artykułach hasłowych danych przymiotników.

3.5

Związki frazeologiczne i idiomy umieszczono z reguły w artykule hasłowym elementu danego wyrażenia o najniższej frekwencji występowania. Zatem wyrażenia *skyte en hvit pinn etter noe* należy szukać pod hasłem **pinn**, do którego to hasła prowadzą też odsyłacze przy wyrazach **hvit** i **skyte**.

Jeśli elementy wyrażenia są w przybliżeniu równie częste, jako hasło główne funkcjonuje pierwszy z nich.

3.6

Utarte wyrażenia przyimkowe (np. **av gårde, av sted i morges, i drømme**) oraz spójniki złożone (np. **med mindre, selv om**) występują jako osobne hasła, w miejscu określonym porządkiem alfabetycznym.

4 Budowa artykułu hasłowego

Po wyrazie hasłowym, drukowanym półgrubym pismem bezszeryfowym, następuje

- 1) na początku artykułu hasłowego:
  - a. ew. cyfra rzymska przy hasłach będących homografami;
  - b. ew. informacja o wymowie, podana w nawiasie kwadratowym;
  - c. informacja gramatyczna (wskazująca na część mowy, fleksję, sposób tworzenia rzeczownika odsłownego);
- 2) w środkowej części artykułu:
  - a. ew. wielka litera w ramce (oznaczająca podział na części w bardzo obszernych artykułach oraz w artykułach obejmujących różne części mowy);
  - b. ew. półgruba cyfra arabska dla ponumerowania kolejnych znaczeń danego hasła, jeśli jest ich więcej;
  - c. jeden lub kilka polskich odpowiedników danego hasła;
  - d. ew. przykłady;
- 3) w końcowej części artykułu:
  - a. po symbolu ◊: ew. idiomy i związki frazeologiczne, drukowane półgrubą kursywą;
  - b. po symbolu ▷: ew. odsyłacze do innych artykułów hasłowych, w których uwzględniono związki wyrazowe zawierające dane hasło
  - c. po symbolu ↔: ew. odsyłacz do hasła; podobnego typu, pod którym podano informacje uzupełniające;
  - d. po symbolu □: ew. utarte związki czasownika z partykulą (przysłówkiem) lub przyimkiem, np. *gå inn, låse opp*.

5 Informacja o wymowie

Słownik zakłada u użytkownika znajomość ogólnych zasad wymowy zarówno norweskiej (w jej odmianie południowo-wschodniej), jak i polskiej, informując jedynie o tych aspektach wymowy, które nie wynikają jasno z ogólnych zasad.

5.1 Norweska wymowa ukazana w haśle

W wyrazie hasłowym zaznacza się w miarę potrzeby: 1) miejsce akcentu, tonem i długość samogłoski za pomocą akcentów umieszczonych po rdzeniu (samogłosce) sylaby akcentowanej; 2) jakoś samogłoski oraz nieme spółgłoski za pomocą znaków diakrytycznych i kursywy.

5.1.1

Akcent ´ (akut, oznaczający tonem I) i akcent ` (grawis, oznaczający tonem II) pokazują, na jaką zgłoskę pada przycisk: **åt´ti, åt`te**.

Jeśli akcent umieszczony jest bezpośrednio po samogłosce, samogłoska jest długa: **gu´d·gitt**; jeśli znajduje się po spółgłosce, samogłoska poprzedzająca spółgłoskę jest krótka: **gud`·døm**.

Kiedy dwie spółgłoski po krótkiej samogłosce oznaczają jedną głoskę, akcent umieszcza się po nich: **hesj`e, sang´·kor, midt`·gang**; w wypadku podwójnej spółgłoski akcent występuje wewnątrz grupy, jeżeli możliwe jest w tym miejscu dzielenie wyrazu: **tel`le, van`ne**; w przeciwnym razie znajduje się po podwójnej spółgłosce: **hotell´, vann´kran**.

Akcent umieszczony między dwiema samogłoskami sygnalizuje, że samogłoski wymawia się osobno: **epikure´isk**. Gdy akcent występuje bezpośrednio po dwóch samogłoskach, samogłoski wymawia się bądź jako dyftong: **dei`se, høi`e**, bądź osobno, z akcentem na ostatniej samogłosce, która wtedy jest długa: **diploi´d** [o-i]. Wymowę dyftongiczną słownik traktuje jako normę, wskazując jedynie na wymowę niedyftongiczną, zaznaczoną w nawiasie kwadratowym: **ukrai´nsk** [a-i].

Umieszczenie akcentu po dwóch samogłoskach i spółgłosce sygnalizuje, że samogłoski wymawia się osobno: **deis´me**.

5.1.2

W hasłach jednosylabowych informacja o przycisku i tonem jest zbyteczna. Akcentu ´ używa się tu tylko po to, aby informować o iloczynie samogłoski, jeśli nie wynika on z pisowni, tzn. 1) gdy samogłoska przed pojedynczą spółgłoską jest krótka: **man´pron, til´prep**; 2) gdy samogłoska przed grupą spółgłosek jest długa: **ga´rn, gre´sk**.

W wyrazach wielosylabowych akcentowanych na ostatniej sylabie opozycja tonemów jest zneutralizowana. Na oznaczenie miejsca przycisku i iloczynu samogłoski używa się wtedy zawsze akcentu ´: **katalo´g**. Wyjątkiem są słowa takie jak **idé, kafé**, w których miejsce akcentu wskazuje pisownia.

5.1.3

Oprócz akcentów ` i ´ słownik używa też kropki umieszczonej w górnej frakcji (·). Ma ona dwie funkcje: 1) sygnalizuje długość samogłoski w zamkniętej sylabie, na którą nie pada akcent główny: **u´t·re`dning, fo`rele·snings·plikt**; 2) oznacza akcent poboczny: **sal´gs·verdi`**.

5.1.4

W złożeniach akcentowanych na pierwszym członie granica między pierwszym a drugim członem oznaczona jest podniesioną kropką: **hur`tig·tøg, pi`l·spiss**. Jako człony złożeń traktuje się też przedrostki *an-*, *av-*, *om-* itp., jeśli pada na nie akcent, oraz przyrostki *-dom*, *-het*, *-vis* itp. – ale nie przyrostek przymiotnikowy *-lig*: **an´ta, anta´gelig, a´v·stá, avsin´dig, beta´le, erkjen´ne, ri`melig·het, ung`·døm, ri`melig·vis, sto`rlig**.

5.1.5

Wymowa otwarta 'o' jako [å] i 'u' jako [o] jest oznaczona kropką pod samogłoską: **køst, skuff**.

Wymowa otwarta 'e' jako [æ] oraz wymowa zamknięta 'æ' jako [e] nie jest ujęta w słowniku. Zakłada się, że użytkownik wie, iż:

- 1) długie 'e' wymawia się
  - jako [æ] przed 'rn', 'rl' og 'rd' (niezależnie od tego, czy 'd' jest nieme czy nie);
  - jako [e] przed 'r' poprzedzającym samogłoskę, przed 'rt' (w czasie przeszłym i imiesłowie czasu przeszłego czasowników) oraz przed 'r' w wygłosie: *verifisere, levere, fle-re, sonderte, uadressert; fler, mer, Per; ber* (czas terażniejszy od *be*), *ler* (czas terażniejszy od *le*); wyjątkami są: *er* (czas terażniejszy od *være*), *der, her, hver*;
- 2) krótkie 'e' wymawia się
  - jako [æ] przed 'rr' i 'r' poprzedzającym spółgłoskę (*merr, berg, verk, vert osv.*);
  - jako [e] w innych pozycjach;
- 3) 'æ' wymawia się
  - jako [æ] przed 'r' og 'sj';
  - jako [e] w innych pozycjach.

W słowniku nie jest również ujęta wymowa 'e' jako nieakcentowanej samogłoski zredukowanej (oznaczanej w alfabecie fonetycznym symbolem [ə]).

5.1.6

Jeśli nie jest rzeczą oczywistą, że spółgłoska jest niema, jak w wypadku 'g' w **gjem** 'me i 'h' w **hjul**, spółgłoska niewymawiana jest wyróżniona kursywą i brakiem wytluszczenia: **ha** *rd*, **trå** *d* II m1, **deig**, **selv**.

5.2 Norweska wymowa w nawiasie

Informacje o wymowie, które nie mieszczą się w wyrazie hasłowym, podane są w nawiasie kwadratowym tuż po hasle, w miarę możliwości w normalnej pisowni norweskiej, uzupełnionej akcentami ´ i `: **seksten** [sei`sten], **back** [bekk, bækk]. Ze znaków fonetycznych używa się tylko:

- 1) 'ç' na oznaczenie 'kj' w 'kjøpe'
- 2) 'ŋ' na oznaczenie 'ng' w 'sang'
- 3) 'j' na oznaczenie 'sj' w 'sjø'
- 4) 'x' na oznaczenie 'ch' w 'nachspiel'

5.2.1

Słownik informuje o odstępstwach od reguły, że 'k' ulega palatalizacji na [ç], a 'g' na [j] przed samogłoskami 'i', 'y' i dyftongami 'ei', 'øy': **kei** `ser [k-], **gøy** [g-]. W rzeczownikach odslownych kończących się na '-ing' oraz w wielu wyrazach obcych brak palatalizacji uważa się za oczywisty: **roy** **king**: **tra** **gisk**.

5.2.2

Słownik informuje o nieretrofleksywnej wymowie 'rd': **or** **den** [r-d], **ver** **den** [r-d] w standardowej wymowie południowo-wschodniej, oraz o możliwości wymawiania 'l' jak spółgłoski uderzeniowej z retrofleksją („tjukk l”) w niektórych wyrazach potocznych: **spjæ** **ling** [æll], **tæl** [tæll].

5.2.3

W nawiasie kwadratowym podaje się tylko tę część wyrazu hasłowego, której informacja dotyczy: **pensjonis** `t [paŋ-] (= [paŋsonis` t]), **reglement** [-maŋ`] (= [reglemaŋ`]).

Do informacji o wymowie podanej przy hasle poprzedzającym aktualne hasło odsyła odnośnik [↑]:

elleve [el`ve]
elleve-dagers [↑]

5.2.4

Informacje o nieregularnościach w wymowie form fleksyjnych podaje się następująco: **ert** -en/-a, -er [pl`]; **far** *fa`ren, fe`dre*; **profes** **sor** -en, -er [-o`rer]; **le** **se** -te [pres`]; **lik** odj -t [lik`t]. Nieme *d* lub *g* są oznaczone kropką pod lub nad spółgłoską: **gjø** **re** v *gjør, gjø`rde* (= [jo`re]); **dra** v *dro(g)* (= [dro]).

Przyjmuje się następujący zestaw reguł:

Rzeczowniki: Forma określona liczby pojedynczej ma ten sam tonem co forma nieokreślona: *hest, hes`ten; jen`te, jen`ta*. Rzeczownik jednosylabowy tworzący liczbę mnogą na -er ma tonem II w liczbie mnogiej: *hest, hes`ter*. Rzeczownik wielosylabowy tworzący liczbę mnogą na -er lub -e ma w liczbie mnogiej ten tonem co w liczbie pojedynczej: *mang`el, mang`ler; kam`mer, kam`re; rid`der, rid`dere*. Jednosylabowy rzeczownik bez końcówki w liczbie mnogiej ma w formie określonej liczby mnogiej tonem I: *ting, ting`ene; lag, la`gene*. Możliwe odstępstwa oznaczane są następująco: **land** ^I -et, - [bf pl +`].

Przymiotniki: Dwusylabowe przymiotniki z tonemem I i ruchomym -e w ostatniej sylabie, mają tonem II w formie określonej i w liczbie mnogiej: *en`kel, en`kle; spin`kel, spin`kle; ma`ger, ma`gre*.

Czasowniki: Niezłożony czasownik z tonemem II ma w czasie terażniejszym tonem I, jeśli czasownik jest mocny: *bry`te, bry`ter, brøt; fal`le, fal`ler, falt*, a tonem II, jeśli czasownik jest słaby: *kas`te, kas`ter, kas`tet*. Odstępstwa są zaznaczone w nawiasie kwadratowym: **lese** -te [pres`].

Za słabe uważa się wszystkie czasowniki przybierające w czasie przeszłym jedną z końcówek -et (o ile -et nie należy do rdzenia czasownika, jak w wypadku *bet, slet*), -te, -de, -dde; do mocnych zalicza się wszystkie pozostałe czasowniki.

Długość samogłoski: W przymiotnikach zakończonych na spółgłoskę -d lub -t długa samogłoska poprzedzająca spółgłoskę ulega skróceniu po dodaniu końcówki -t: *bred* [bre] : *bredt* [brett]; *vred* : *vredt* [vrett]; *hvit* : *hvitt* [vitt].

W słabych czasownikach mających w bezokoliczniku długą samogłoskę przed -de i -te, np. *føde, støte*, za normę uważa się skrócenie samogłoski po dodaniu końcówki -te czasu przeszłego: *født`e, støt`te*.

We wszystkich innych wypadkach słownik zakłada, że dodanie końcówki fleksyjnej do wyrazu hasłowego nie powoduje skrócenia długiej samogłoski, zaznaczając jedynie odstępstwa: **ko** **ke** v -te [kok`te]; **dyp** odj -t [dyp`t].

5.3 Polska wymowa

Ponieważ polska wymowa zwykle zgadza się z pisownią, słownik informuje o niej tylko w szczególnych przypadkach: marznąć [r-z]; piętnaście [piet-]; empire [âpi´r]; whisky [uis´ki]; **comeback** [kâm´bækk] n1 come-back [≈] (tzn. polska wymowa jest zbliżona do norweskiej).

Zakłada się, że użytkownik wie, jak akcentuje się wyrazy takie jak 'fizyka', 'matematyka', 'czterysta' (tzn. na trzecią sylabę od końca).

Przeniesienie akcentu na pierwszy z dwóch wyrazów pokazane jest tak: dobra_noc, na_wsi.

6 Informacje gramatyczne

Słownik informuje o odmianie norweskich wyrazów hasłowych oraz do pewnego stopnia o fleksji polskich odpowiedników.

6.1 Informacje o fleksji norweskiej

W wypadku rzeczowników lub czasowników kończących się na nieakcentowane *-e* końcówki podane w słowniku (rodzajnik określony rzeczownika: *-en, -a, -et*; końcówka czasu przeszłego czasownika: *-et, -te, -de, -dde*) zastępują z założenia *-e* w wygłosie hasła (p. 6.1.1.A–D, 6.1.3)

Dla rzeczowników utworzonych za pomocą przyrostków *-ing* i *-ning* podaje się tylko rodzajnik *-en*, chociaż te rzeczowniki, które nie określają osób, mogą w radykalnej odmianie bokmálu w większości przypadków przyjmować rodzajnik *-a*.

6.1.1 Rzeczowniki

A. Rodzaj męski

- **bekomst** m (rzeczownik męski niewystępujący ani z rodzajnikiem określonym, ani z nieokreślonym)
- **snø** *-en* (= *snøen*) (brak liczby mnogiej)
- **stol** *-en, -er* (= *stolen, stoler, stolene*)
- **bakke** *-en, -er* (= *bakken, bakker, bakkene*)
- **mangler** *-en, -glér* (= *mangelen, mangler, manglene*)
- **lærer** *-en, -e* (= *læreren, lærere, lærerne*)
- **ting** *-en, -* (= *tingen, ting, tingene*)
- **higen** *en* (= *en higen*) (brak formy określonej)

B. Rodzaj męsko-żeński

- **blåleire** *-en/-a* (= *blåleiren* a. *blåleira*) (brak liczby mnogiej)
- **bostøtte** *-en/(-a)* (= *bostøtten* a. *bostøtta* P (p. 8.7)) (brak liczby mnogiej)
- **dør** *-en/-a, -er* (= *døren* a. *døra, dører, dørene*)
- **klokke** *-en/-a, -er* (= *klokken* a. *klokka, klokker, klokkene*)
- **tå** *-en/-a, tær* (= *tåen* a. *tåa, tær, tærne*)
- **dronning** *-en/(-a), -er* (= *dronningen* a. *dronninga* P (p. 8.7), *dronninger, dronningene*)

C. Rodzaj żeński

- **dille** *-a* (= *dilla*) (brak liczby mnogiej)
- **øy** *-a, -er* (= *øya, øyer, øyene*)
- **bikkje** *-a, -er* (= *bikkja, bikkjer, bikkjene*)

D. Rodzaj nijaki

- **besyv** n (rzeczownik nijaki niewystępujący ani z rodzajnikiem określonym, ani z

nieokreślonym)

- **gangsyn** *-et* (= *gangsynet*) (brak liczby mnogiej)
  - **tegn** *-et, -* (= *tegnen, tegn, tegnene*)
  - **eple** *-et, -er* (= *eplet, epler, eplene*)
  - **kne** *kneet, knær* (= *kneet, knær, knærne*)
  - **apotek** *-et, -er/-* (= *apotek, apoteket, apoteker* a. *apotek, apotekene*)
  - **fåtall** *et* (= *et fåtall*) (brak formy określonej)
- E. Rzeczowniki bez liczby pojedynczej
- **ablegøyer** pl (= *ablegøyene*)
- F. Rzeczowniki bez rodzaju
- **anskrik** s; **dank** s

6.1.2 Przymiotniki

- **stor** adj *-t* (= *en stor gutt, et stort hus, store gutter*)
- **stram** adj *-t, -mme* (= *en stram holdning, et stramt program, stramme regler*)
- **norsk** adj *-* (= *en norsk bok, et norsk frimerke, norske frimerker*)
- **bra** adj (= *en bra løsning, et bra hus, bra løsninger*)
- **innesluttet** adj *-ede* (= *en innesluttet person, et innesluttet barn, innesluttede mennesker*)

6.1.3 Czasowniki

A. słabe

- **kaste** v *-et* (= *kaster, kastet* (a. *kasta* P, F (p. 8.7)), *har kastet* (a. *kasta* P, F))
- **lyse** v *-te* (= *lyser, lyste, har lyst*)
- **feie** v *-de* (= *feier, feide, har feid*)
- **tie** v *-dde* (= *tier, tidde, har tidd*)
- **nå** v *-dde* (= *nå, når, nådde, har nådd*)

B. mocne

- **syng** v *sang, sunget* (= *synger, sang, har sunget*)
- **gå** v *gikk, gått* (= *går, gikk, har/er gått*)

Czas terażniejszy czasowników tworzy się przez dodanie 'r' do bezkolicznika: **kaste** *kaster*; **gi** *gir*; **ro** *ror*. O odstępstwach od tej reguły informuje się następująco: **gjøre** *gjør, gjorde* [...]; **si** *sier, sa* [...].

Przy wielu hasłach czasownikowych podano, po średniku, informację o sposobie tworzenia rzeczownika odsłownego: **a`v`gi** v *-ga(v), -gitt; -givelse*. Jeśli dany rzeczownik odsłowny występuje jako oddzielne hasło, odsyła do niego strzałka łamana: **besva`re** v *-te; -else* ¶.

6.2 Informacje o fleksji polskiej

Słownik informuje o rodzaju i odmianie polskich rzeczowników oraz do pewnego stopnia o sposobie tworzenia przysłówków od przymiotników. Nie podaje natomiast żadnej informacji o koniugacji czasowników.

6.2.1 Rzeczowniki

A Rodzaj i liczba

Brak informacji o rodzaju sygnalizuje, że:

- rzeczownik kończący się na spółgłoskę (z wyjątkiem rzeczowników na *-ość*) jest rodzaju męskiego;
- rzeczownik kończący się na samogłoski *-a, -i* lub na *-ość* jest rodzaju żeńskiego;
- rzeczownik kończący się na samogłoskę inną niż *-a, -i* jest rodzaju nijakiego.

O rodzaju rzeczowników odbiegających od powyższych reguł informuje się następująco:

- a. rzeczowniki męskie: komunista m, mężczyzna m;
- b. rzeczowniki żeńskie: mysz f, noc f, głób f;
- c. rzeczowniki nijakie: muzeum n;
- d. rzeczowniki występujące tylko w liczbie mnogiej: drzwi pl, okulary pl;
- e. rzeczowniki odmieniane jak przymiotniki: królowa adj, odcięta adj.

B Podkategorie w rodzaju męskim

Rodzaj męski dzieli się na cztery podkategorie: 1) rodzaj męskorzeczowy; 2) rodzaj męskożywotny; 3) rodzaj męskoosobowy; 4) rodzaj męskoosobowo-rzeczowy (obejmujący rzeczowniki osobowe mające w mianowniku liczby mnogiej formę nieosobową). W razie potrzeby informuje się o przynależności danego rzeczownika do jednej z tych kategorii w następujący sposób:

- m^o (rzeczownik męskożywotny): papieros m^o; pilzner m^o (np. zapalić papierosa; wypić pilznera)
- m^(o) (rzeczownik bądź męskożywotny, bądź męskorzeczowy): grzyb m^(o) (np. znaleźć grzyba / grzyb)
- m^(p) (rzeczownik bądź męskoosobowy, bądź męskoosobowo-rzeczowy): eunuch m^(p) (= ci eunuchowie / te eunuchy)
- m^{p-} (rzeczownik męskoosobowo-rzeczowy): koniokrad m^{p-} (= te koniokradcy, znam tych koniokradów)

C Przypadki

Przypadki oznaczone są następującymi symbolami (przy podaniu formy dopełniacza zwykle opuszcza się symbol przypadku):

- N: mianownik (nominativus)
- G: dopełniacz (genitivus)
- D: celownik (dativus)
- A: biernik (accusativus)
- I: narzędnik (instrumentalis)
- L: miejscownik (locativus)
- V: wołacz (vocativus)

System zaznaczania nieregularnych form przypadkowych zakłada zajomość następujących reguł:

- 1) Miękkotematowe są rzeczowniki mające w wygłosie lub przed samogłoską końcową:
  - a. spółgłoskę fonetycznie miękką (ć, dz, l, n, ś, ść, ź)
  - b. spółgłoskę historycznie miękką (c, cz, dz, dź, rz/ż, sz)
  - c. spółgłoskę j
- 2) O fakcie, że rzeczownik męski zakończony na spółgłoskę wargową (b, p, w) jest miękkotematowy, informuje podana forma dopełniacza: karp {-ia};
- 3) Rzeczowniki żeńskie zakończone na spółgłoskę wargową są zawsze miękkotematowe: brew* f.

W rodzaju męskim podaje się w nawiasie { }:

- 1) dopełniacz liczby pojedynczej na -u
- 2) celownik liczby pojedynczej na -u

- 3) formy nieregularne miejscownika i wołacza liczby pojedynczej
- 4) mianownik liczby mnogiej na -owie
- 5) mianownik liczby mnogiej odbiegający od następujących reguł:
  - a. rzeczowniki obce na -ans oraz rzeczowniki miękkotematowe przybierają końcówkę -e: kwadrans, pl kwadranse; lekarz, pl lekarze;
  - b. rzeczowniki osobowe na -iec i -ca przybierają końcówkę -y: mieszkani^c, pl mieszkańcy; zarządca m, pl zarządcy
- 6) dopełniacz liczby mnogiej na -ów od rzeczowników miękkotematowych, z wyjątkiem:
  - a. rzeczowników tworzących mianownik liczby mnogiej na -owie;
  - b. rzeczowników zakończonych na -j i -c (ale nie na -qc!)
- 7) narzędnik liczby mnogiej na -mi zamiast na -ami

Przymuje się, że nazwy osób na -anin odmienia się w liczbie mnogiej jak *Amerikanin: ci Amerykanie; tych Amerykanów*. Brak końcówki w dopełniaczu zaznaczony jest w nawiasie { } : Rosjanin {Gpl -an}.

W rodzaju żeńskim podaje się w nawiasie { }:

- 1) mianownik liczby mnogiej na -i od rzeczowników zakończonych na spółgłoskę miękką, z wyjątkiem tych na -ość
- 2) dopełniacz liczby mnogiej na -i od rzeczowników z miękką spółgłoską przed wygłosowym -a (za miękką nie uważa się w tym wypadku spółgłoski j; rzeczowniki zakończone na -nia poprzedzane przez spółgłoskę mają z założenia dopełniacz na -ni; wyrazy obce na -ia i -ja mają -ii i -ji w dopełniaczu obu liczb)
- 3) narzędnik liczby mnogiej na -mi zamiast na -ami

W rodzaju nijakim podaje się w nawiasie { }:

- 1) dopełniacz rzeczowników na -ę: imię {-ienia}, jagnię {-ęcia}
- 2) dopełniacz liczby mnogiej na -i, -y: narzędzie {Gpl -i}, nozdrze {Gpl -y}

Rzeczowników nijakich zakończonych na -um nie odmienia się w liczbie pojedynczej; w liczbie mnogiej mają mianownik na -a (*muzea*) i dopełniacz na -ów: (*muzeów*).

Przy pluraliach tantum (rzeczownikach występujących tylko w liczbie mnogiej) podaje się normalnie informację o dopełniaczu: drzwi pl {-i}, okulary pl {-ów}, nożyce pl {0} (= {Gpl nożyc}). Jeśli w rzeczowniku zachodzi alternacja samogłoskowa (p. poniżej pod D), brak końcówki uważa się za oczywisty: odsetki* pl (= {Gpl odsetek}), otręby pl (= {Gpl otrąb}).

D Alternacje samogłoskowe

- 1) Alternacje ó:o, o:ó, ą:ę, ę:ą, a:e są oznaczone kursywą:
  - wóz {-u} (G: wozu)
  - woda (Gpl: wód)
  - ząb (G: zęba)
  - otręby pl (Gpl: otrąb)

- las ($\mathcal{L}$: lesie)
- 2) Alternacja ó:e jest pokazana eksplícite: kosiół $\{\mathcal{L}$ -iele $\}$, popiół $\{\mathcal{L}$ -iele $\}$
- 3) O ruchomym e (alternacji e:0) informuje gwiazdka po rzeczowniku: sen* $\{-u\}$ ($\mathcal{G}$: snu), maska* ($\mathcal{G}$ pl: masek).

E Rzeczowniki silnie nieregularne

O odmianie takich rzeczowników informuje osobny spis, do którego odsyła symbol ∞ : brat ∞ , człowiek ∞ .

F Rzeczowniki z łącznikiem

O tym, że oba człony takiego rzeczownika są odmieniane, informuje się następująco: esy-floresy² pl $\{-ów\}$ (= $\{\mathcal{G}$ pl esów-floresów $\}$).

G Derywaty żeńskie

Informacje o odpowiednikach żeńskich powstałych w wyniku derywacji podaje się w nawiasie [ ]: partner [-ka*], Afgańczyk [-anka*]; alpinista m [-tka*]; wykładowca m [-czyni]; (rzeczownik i przymiotnik) artysta [-tka*] cyrkowy [-wa].

H Przymiotniki i przysłówki

Stopień wyższy niektórych przymiotników i przysłówków podany jest w nawiasie [ ]: gorący [gorętszy], lekki [lżejszy], lekko [lżej].

Przysłówki tworzone od przymiotników na *-owy* oraz od przymiotników, których temat kończy się na

- a. spółgłoskę miękką lub historycznie miękką (p. 6.2.1.C),
- b. spółgłoskę tylnojęzykową (*k, g, ch*),
- c. spółgłoskę *p, b, s* lub *d*,
- d. *-owy*

przybierają z założenia końcówkę *-o*; inne przymiotniki twar-dotematowe przybierają końcówkę *-e*. O odstępstwach od tych reguł informuje się następująco: bogaty */-o/*, ciemny */-o/*.

I Czasowniki

Słownik nie zawiera żadnych informacji o koniugacji polskich czasowników, ale podaje pary aspektowe, o ile takie istnieją:

- na/pisać (= napisać pf, pisać ipf)
- oskarż-yć/ać (= oskarżyć pf, oskarżać ipf)
- zab-rać/ierać (= zabrać pf, zabierać ipf)
- odsi-edzieć/adywać (= odsiedzieć pf, odsiadywać ipf)
- rozpat-rzyć/rywać (= rozpatrzyć pf, rozpatrywać ipf)
- zamar-znąć/zać (= zamarnąć [r-z] pf, zamarnąć [r-z] ipf)
- wziąć//brać (= wziąć pf, brać ipf)
- wy_ż/blaknąć (= wyblaknąć pf, zblaknąć pf, blaknąć ipf)

Do oznaczenia aspektu pojedynczego czasownika służą następujące skróty: ipf 'czasownik niedokonany', pf 'czasownik dokonany', (i)pf 'czasownik dwuaspektowy'. Pojedynczy czasownik bez oznaczonego aspektu jest z założenia niedokonany: spać.

7 Znaczenia i odpowiedniki

Znaczenia często występujące są zwykle umieszczone przed tymi, które występują rzadziej, a ogólne przed specjalistycznymi.

W artykułach o czasownikach przyjęta kolejność jest taka: 1) użycie nieprzechodnie; 2) użycie przechodnie; 3) użycie zwrotne.

7.1 Dobór właściwego odpowiednika

Wskazówki mające pomóc w doborze polskiego odpowiednika są drukowane mniejszą czcionką bezszeryfową. Mogą to być: 1) kwalifikatory dziedzinowe (bot., jur., gram., kjem. itp.); 2) kwalifikatory stylistyczne (F, $\mathcal{L}$, żart itp.); 3) glosy (określenia znaczenia w postaci synonimów, hiperonimów, antonimów lub informacje o słowach typowo łączących się z wyrazem hasłowym). Glosy są, w przeciwieństwie do kwalifikatorów, ujęte w nawiasie:

besla`g *-et, -1* (metallplate) okucie; fag. (hestesko) podkowa **2** jur. (arrest) zajęcie; *ta beslag i noe* zaj-ąć/mować *A*, dokon-ać/ywać zajęcia $\mathcal{G}$

cel`le *-en, -er*, w zn. 2 *-en/-a, -er* **1** (biol.; polit.; del av vokskake) komórka* **2** (fengsels-) cela **3** (kloster-) cela **4** (i batteri) ogniwo

Określeniom roślin i zwierząt, z wyjątkiem takich jak *hest, hund, katt, ku*, towarzyszy zwykle w nawiasie nazwa łacińska.

7.2 Wyjaśnienie zamiast odpowiednika

Jeśli wyraz hasłowy lub wyrażenie, w którym występuje, nie ma polskiego odpowiednika, podaje się wyjaśnienie ujęte w cudzysłów, a po nim ewentualnie przybliżony odpowiednik poprzedzony znakiem $\approx$:

fyl`ke ^I *-et, -er* «okręg administracyjny w Norwegii» $\approx$ województwo

7.3 „Fałszywi przyjaciele”

Słownik przestrzega przed „fałszywymi przyjaciółmi” (wyrazami, które w języku norweskim i polskim mają podobne brzmienie, ale odmienne znaczenie): **diva`n** m1 kanapa, tapczan ($\neq$ po dywan: 'teppe')

7.4 Walencja i łączliwość

O kombinacjach i konstrukcjach, w których skład może wchodzić wyraz hasłowy, informują bądź wskazówki podane w nawiasie ostrokatnym po odpowiedniku, bądź przykłady zawarte w artykule:

an`klage ^{II} *v -et* **1** (tiltale) oskarż-yć/ać (*en for noe A* o coś) (tzn. 'kogoś o coś')

stolt *adj - [...]; være stolt av n(n)* być dumnym z $\mathcal{G}$ (tzn. 'z kogoś/czegoś').

Zamiast polskich zaimków nieokreślonych używa się, gwoli jasności, przeważnie symboli oznaczających przypadki (p. 6.2.1.C): $\mathcal{G}$ (= kogoś/czegoś), $\mathcal{D}$ (= komuś/czemuś), $\mathcal{A}$ (= kogoś/coś), $\mathcal{I}$ (= kimś/czymś), $\mathcal{L}$ (= kimś/czymś).

7.5 Wielka litera

Dwa typy przykładów zaczynają się dużą literą:

- przysłowia, np.: **al`dri** [. . .] *◇ Aldri så galt at det ikke er godt for noe* Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło
- kawałki dialogu, np.: **sak`tens** [. . .] *Kan du hjelpe meg? – Det kan jeg saktens* Możesz mi pomóc? – Pewnie, że mogę

8 Objasnienie znaków

8.1 Nawiasy

W nawiasie

- (...) umieszczone są: 1. hasła o niezalecanej pisowni: (**enskjønt**) → **ennskjønt**; 2. spisy treści na wstępie niektórych dłuższych artykułów: (↓ A: generelle bet.; B: med subst som obj; ...) 3. słowa lub litery, które można opuścić: **over·våk(n)ing** -en; **stri`pet(e)** -ete; (*den*) *annen verdenskrig*; 4. objaśnienia skrótów: **AS** el. **A/S** (= **aksjeselskap**) SA (= spółka akcyjna); 5. glosy (p. 7.1): **a`del** m0 **I** (samfunnsklasse) szlachta [. . .].
- [...] podaje się informacje o wymowie: **champagne** [ʃampan`je]
- {...} przytacza się słowa, którymi można zastąpić wyraz (lub wyrazy) przed nawiasem: *én ad {av, om} gangen* (= *én ad gangen, én av gangen, én om gangen*)
- <...> podaje się informacje o łączliwości i kolo-kacjach: **mis`føynøyd** adj - niezadowolony <med z G>
- [...] umieszczone są derywaty żeńskie: artysta m [-tka*]
- {...} podaje się informacje o odmianie polskich rzeczowników: kot {D -u}
- [...] podaje się stopień wyższy polskich przymiotników i przysłówków: lekki [lżejszy]
- /.../ umieszczona jest informacja o tworzeniu przysłówka: bogaty /-o/

8.2 Znaki przestankowe i dzielące

- ; (średnik) 1. poprzedza norweskie wyrażenie umieszczone po polskim odpowiedniku; 2. dzieli dwa odpowiedniki różniące się wyrażeniem znaczeniem
- : (dwukropek) kończy pole gramatyczne, po którym zamiast polskiego odpowiednika następuje norweskie wyrażenie zawierające wyraz hasłowy
- & dzieli skróty oznaczające części mowy w artykułach obejmujących dwie lub więcej części mowy: **straks** adv & konj
- ∧ zastępuje czasem przecinek między dwoma wariantami o (prawie) identycznym znaczeniu, np.: **bønn** m1(f) [...] *det var ingen bønn* ∧ *det var ikke bønn for det* trzeba było to zrobić
- oznacza granicę między członami hasła będącego złożeniem (p. 5.1.4): **i`stapp**
- / poprzedza informację o alternatywnej odmianie hasła: **ba`ne** III -et/-te; występuje w parach aspektowych: na/pisać, zacząć/ynać (p. 6.2.1.1)
- | oznacza, że to, co poprzedza |, jest wspólne dla obu wariantów: **strøm`a`vtager** el. **-taker**

// zastępuje / w parach aspektowych, jeśli czasowniki stanowiące parę nie mają wspólnego elementu lub jeśli oddzielenie łącznikiem wspólnego elementu nie oszczędza miejsca: wziąć//brać, wpełznąć//wpychać

⊥ dzieli przedrostki czasownikowe w wypadku, gdy nieprefigowany czasownik niedokonany można uczynić dokonanym dodając do niego przedrostki o zbliżonym znaczeniu: wy⊥z/blaknąć

|| dzieli czasownik wyrażający ruch jednorazowy w określonym kierunku od czasownika wyrażającego ruch bez określonego kierunku lub ruch wielokrotny: jechać || jeździć

8.3 Oznaczenia działów artykułu

- ◇ poprzedza część artykułu traktującą o przysłowia, idiomach i utartych związkach
- poprzedza część artykułu traktującą o związkach czasownika z przysłówkiem (partykułą) lub przyimkiem
- ⊓ poprzedza odcinki w niektórych dłuższych artykułach: **gang** II -en, -er [...] ⊓ etter prep *én av {om, ad} g-en*

8.4 Odsyłacze

- (= patrz) odsyła do hasła po strzałce: **sa** pret → **si**
- ⇒ (= patrz tam) odsyła do hasła lub hasel przed strzałką: **saft** -en /(-a), -er [...] zlož. *appelsinsaft, druesaft, eplesaft* i in. ⇒
- (↗) (= patrz też) odsyła do innego artykułu z informacją uzupełniającą: **sa`ks`dokumen`t** -et, -er (↗ **sakspapir**)
- ▷ odsyła do innych artykułów zawierających połączenia z wyrazem hasłowym
- ↔ odsyła do hasel podobnego typu, gdzie można znaleźć dalsze informacje o połączeniach, w jakie może wchodzić wyraz hasłowy
- ↑ odsyła: 1. do informacji o wymowie podanej przy hasle poprzedzającym aktualne hasło: [↑]; 2. do poprzedniego artykułu, w którym podaje się informacje uzupełniające, pomocne w doborze polskiego odpowiednika: **forbe`dring** -en, -er ↑ ulepszenie, usprawnienie, udoskonalenie
- ↓ odsyła do czegoś w dalszej części artykułu, np. do działu połączeń czasownika z partykułami: **stik`ke** II stakk, stykket [...] **3** (ta en snartur) *jeg stikker (bort) på butikken* skoczę do sklepu ↓ □
- oznacza, że następująca informacja dotyczy wszystkiego, co ją poprzedza, aż do ewentualnego średnika: **ang`er** -en zal {-u}, skrucha ➤ <over z powodu G>
- ⊃ oznacza, że następująca informacja dotyczy również tego, co poprzedza ewentualny średnik: **lidenskap** -en, -er namiętność; (ikke erotisk +) pasja ⊃ <for do G>
- ∞ odsyła do spisu polskich rzeczowników nieregularnych: dziecko[∞], pan[∞]

8.5 Znaki informujące o wymowie

- ˘ ˘ grawis i akut: p. 5.1.1
- kropka umieszczona w górnej frakcji: p. 5.1.3
- ˆ kreska pionowa podniesiona sygnalizuje, że następujące po niej słowo jest akcentowane:
det har ikke noe ˆfor seg
- ç oznacza głoskę 'kj' w 'kjøpe' (p. 5.2)
- ŋ oznacza głoskę 'ng' w 'sang' (p. 5.2)
- ʃ oznacza głoskę 'sj' w 'sjø' (p. 5.2)
- x oznacza głoskę 'ch' w 'nachspiel' (p. 5.2)
- l̥ oznacza możliwość wymawiania 'l' retrofleksywnie, jak w 'tæl' (p. 5.2.2)
- o, u oznacza otwartą wymowę 'o' (jak w 'tog') i 'u' (jak w 'skuff') (p. 5.15)
- u̇ oznacza dwuwargowe 'w' w polskich wyrazach obcego pochodzenia (p. 5.3)
- ˘ nad samogłoską oznacza unosowanie (p. 5.3)
- ˘ oznacza, że dwa polskie wyrazy należy wymawiać tak, jakby były pisane razem: wy-jść/cho-dzić za mąż (p. 5.3)

8.6 Symbole przypadków

- A biernik (p. 6.2.1.C i 7.4)
- D celownik (p. 6.2.1.C i 7.4)
- G dopełniacz (p. 6.2.1.C i 7.4)
- T narzędnik (p. 6.2.1.C i 7.4)
- L miejscownik (p. 6.2.1.C i 7.4)
- N mianownik (p. 6.2.1.C)
- V wołacz (p. 6.2.1.C)

8.7 Kwalifikatory stylistyczne

- B mowa dziecka: **bis`se·vov`** -en, -er B
- D gwarowy: **kri`m·full** adj -t D
- F potoczny: **fancy** [fæn`si] adj F; *alle tiders* F

- † przestarzały: **fortre`dige** -et; -else †
  - ℓ książkowy: **erkjen`tlig·het** -en ℓ
  - N stylistycznie neutralny: **bold** adj -t poet., żart. dzielny N
  - P pospolity: **probe`re** -te P
  - R regionalny: **bøss** II -et R
  - S slangowy: **dig`ge** -et S
  - V wulgarny: **dri`ta** adv V
  - ! niepoprawny zdaniem niektórych użytkowników języka: **fo`re** II -te [...] **12** (ha til salgs) prowadzić! A, handlować T
- (D), (ℓ) itd. oznacza 'przeważnie gwarowy', 'przeważnie książkowy' itd.

8.8 Inne

- ≠ (= nie) wskazuje antonimy: **slak** adj -t (≠ bratt) łagodny, połogi; (≠ krapp) łagodny
- ≠ oznacza brak polskiego odpowiednika: **inn** prep & adv ≠ **A** prep [...]
- ≈ ostrzega przed „fałszywymi przyjaciółmi”; **frakk** -en, -er [...] (≈ po. frak: 'snippkjole')
- ∴ zastępuje skrót 'tzn.' (= to znaczy)
- + oznacza 'także', 'również': **slank** adj -t szczupły; (+ om gjenstander) smukły, wysmukły (∴: odpowiedników podanych po średniku można używać także w odniesieniu do rzeczy); **skjelett`** -et, -er alle bet. szkielet {-u}; anat. + kośćciec\* (∴: w znaczeniu anatomicznym możliwy jest również odpowiednik 'kościć'); **gum`mi** [+ `] (∴: występuje także wymowa z tonemem II)
- † inf wskazuje, że należy wstawić polski bezokolicznik: *hun skyr ingen anstrengelser for å ...* nie szczędzi wysiłków, żeby † inf

Polske uregelmessige substantiver – Polske rzeczowniki nieregularne

anioł {V aniele, Npl aniołowie m^p el. anioły m^o el. anieli m^p †}

bóg {boga, D bogu el. bogowi, V boże, Npl bogowie}

brat {D bratu, Npl bracia, Gpl braci, Ipl braćmi}

chłopiec {chłopca, D chłopcu, V chłopcze, Npl chłopcy}

człowiek {V człowieku el. człowiecze ę, Npl ludzie, Gpl ludzi, Ipl ludźmi}

dom {domu, L domu, V domu}

dzień {dnia, D dniowi, L dniu, Npl dni el. dnie (ikke etter tallord), Gpl dni}

dzieci pl: → **dziecko**

dziecko {Npl dzieci, Gpl dzieci, Ipl dziećmi}

hrabia m {hrabiego, D hrabiemu, A hrabiego, I hrabią, L hrabi, V hrabio, Npl hrabiowie, Gpl hrabiów, Dpl hrabiom, Ipl hrabiami, Lpl hrabiach}

książe m {księcia, DL księciu, Npl książęta, Gpl książąt, Dpl książętom}

ksiądz {księdza, D księdzu, L księdzu, V księżę, Npl księża, Gpl księży, Dpl księżom, Ipl księżmi, Lpl księżach}

mężczyzna m {mężczyzny, DL mężczyźnie, Npl mężczyźni, Gpl mężczyzn!}

margrabia m: → **hrabia**

Niemcy pl {G Niemiec, L Niemcach}

nieprzyjaciel : → **przyjaciel**

ojciec {ocja, DL ojcu, V ojcze, Npl ojcowie, Gpl ojców}

oko {Npl oczy, Gpl oczu, Ipl oczami el. oczyma sj. †}

pan {DL panu, V panie, Npl panowie}

pani {A panią, Npl panie, Gpl pań}

pieniądz {Npl pieniądze, Gpl pieniędzy, Ipl pieniędzmi}

przyjaciel {Npl przyjaciele, Gpl przyjaciół, Dpl przyjaciółom, Ipl przyjaciółmi, Lpl przyjaciółach}

ręka {L ręce el. rękę, Npl ręce, Gpl rąk, Ipl rękami el. rękoma, Lpl rękach}

rok {Npl lata, Gpl lat, Npl latami (i visse forbindelser også laty: *przed dwoma laty; ostatnimi laty*)}

sąsiad {L V sąszedzie, Npl sąszedzi, Gpl sąsiadów}

sędzia m {sędziego, D sędziem, A sędziego, I sędzią, L sędzi, V sędzio, Npl sędziowie, Gpl sędziów, Dpl sędziom, Ipl sędziach, Lpl sędziach}

syn {L V synu, Npl synowie}

świat {świata, D światu, L świecie}

tydzień {tygodnia, D tygodniowi, Npl tygodnie, Gpl tygodni}

ucho {Npl uszy, Gpl uszu, Ipl uszami}

wicehrabia m: → **hrabia**

Forkortelser – Skrøty

Grammatiske – Gramatyczne

a adjektiv – przymiotnik
 adj adjektiv(isk) – przymiotnik(owy)
 adv adverb – przysłówek
 akk akkusativ – biernik
 art artikkel – rodzajnik
 attr attributiv(t) – przydawkowy
 aug augmentativ – zgrubienie
 best bestemt – określony
 bf bestemt form – forma określona
 dat dativ – celownik
 def bestemt form – forma określona
 demon demonstrativ(t) – wskazujący
 dim diminutiv – zdrobnienie
 f femininum – rodzaj żeński
 gen genitiv – dopełniacz
 imper imperativ – tryb rozkazujący
 indef ubestemt form – forma nieokreślona
 inf infinitiv – bezokolicznik
 instr instrumentalis – narzędnik
 interj interjeksjon – wykrzyknik
 interr interrogativ(t), spørrende –
 pytający
 intr intransitiv(t) – nieprzechodni
 ipf imperfektiv(t) – niedokonany
 (i)pf biaspektuelt – dwuaspektowy
 iter iterativ(t) – wielokrotny
 koll kollektiv(t) – zbiorowy
 komp komparativ – stopień wyższy
 konj konjunksjon – spójnik
 lok lokativ – miejscownik
 m maskulinum – rodzaj męski
 m/f (om polske ekvivalenter) maskulinum el. femi-
 num – (o polskich odpowiednikach) rodzaj męski
 albo żeński
 m^a levende maskulinum – rodzaj męskożywotny
 m^(a) levende eller tinglig maskulinum – rodzaj
 męskożywotny lub męskorzeczowy
 m^(b) personlig eller personlig-tinglig maskulinum
 – rodzaj męskożywotny lub męskoosobowo-
 -reczowy
 m^{p-} personlig-tinglig maskulinum – rodzaj
 męskoosobowo-reczowy
 n nøytrum – rodzaj nijaki
 ndm ubøyelig – nieodmienny

nn noen (i døde eksempler) – ‘noen’ (w martwych przy-
 kładach)
 n(n) noe(n) (i døde eksempler) – ‘noe(n)’ (w martwych
 przykładach)
 nom nominativ – mianownik
 num tallord – liczebnik
 obj objekt – dopełnienie bliższe
 obl oblikv form – forma zależna
 pass passiv – bierny
 perf perfektum – czas przeszło-teraźniejszy
 pers personlig – osobowy
 pf perfektiv(t) – dokonany
 pl pluralis – liczba mnoga
 plt plurale tantum – plurale tantum
 plpf pluskvamperfektum – czas zaprzeszyły
 poss possessiv(t) – dzierżawczy
 postp etterstilt – nie występujący przed rzeczow-
 nikiem
 pp perfektum partisipp – imiesłów czasu prze-
 szłego
 pred predikativ(t) – orzecznikowy
 prep preposisjon – przyimek
 prep.uttr preposisjonsuttrykk – wyrażenie przym-
 kowe
 pres presens – czas teraźniejszy
 pret preteritum – czas przeszły prosty
 pron pronomen – zaimek
 pt partisipp – imiesłów
 refl reflexiv(t) – zwrotny
 rel relativ(t) – względny
 s substantiv – rzeczownik
 sg singularis – liczba pojedyncza
 subj subjekt – podmiot
 subst substantivisk – rzeczownikowy
 superl superlativ – stopień najwyższy
 tr transitiv(t) – przechodni
 ubest ubestemt – nieokreślony
 ubf ubestemt form – forma nieokreślona
 ubøy ubøyelig – nieodmienny
 upers upersonlig – bezosobowy
 v verb – czasownik
 vbs verbalsubstantiv – rzeczownik odsłowny
 vr reflexivt verb – czasownik zwrotny

Andre – Inne

a. albo – eller
 abstr. abstrakt – abstrakcyjny, oderwany
 adm. administrativt – administracyjny
 agr. agronomi – agronomia
 alm. i allmennspråket – w języku ogólnym
 anat. anatomi – anatomia

Apg Apostelgjerningene – Dzieje Apostolskie
 archaiz. archaizm – arkaizme
 arkais. arkaisme – archaizm
 arkeol. arkeologi – archeologia
 arkit. arkitektur – architektura
 astr. astronomi – astronomia

- bergv. bergverksdrift – górnictwo
bet. betyding(er) – znaczenie
bib. bibelsk – wyrażenie biblijne
biol. biologi – biologia
bokf. bokføring – księgowość
bot. botanikk – botanika
bygn. bygningsteknikk – budownictwo
da. dansk – duński
dipl. diplomati – dyplomacja
dost. dosłownie – egentlig
ds. do sprog – for
dvs. det vil si – to znaczy
e. etter – według
edb edb – informatyka
Ef Efeserbrevet – List do Efezjan
eg. egentlig – dosłownie, we właściwym znaczeniu
el. eller – albo, lub
elek. elektroteknikk – elektrotechnika
eng. engelsk – angielski
ent. entomologi – entomologia
ew. eventualnie – eventuelt
fach. fagspråk – język fachowy
fag. fagspråk – język fachowy
farm. farmakologi – farmakologia
f.eks. for eksempel – na przykład
fig. figurlig, overført – przenośny
Fil Filipperbrevet – List do Filipian
film. filmuttrykk – film
filos. filosofi – filozofia
fin. finans – finanse
fisk. fiske(ri) – rybołówstwo
flyvn. flyvning – lotnictwo
fon. fonetikk – fonetyka
forb. forbindelse – związek
forh. forhold – stosunek, relacja
fork. forkortelse – skrót
forsterk. forsterkende – wzmacniający
fotb. fotball – piłka nożna
fotogr. fotografi – fotografia
fr. fransk – francuski
fys. fysikk – fizyka
fysiol. fysiologi – fizjologia
Gal Galaterbrevet – List do Galatów
geogr. geografi – geografia
geol. geologi – geologia
geom. geometri – geometria
gt. overveiende – głównie
gram. grammatikk – gramatyka
gym. gymnastikk – gimnastyka
hist. historie – historia
høfl. høflig tiltale – zwracając się do osób, z którymi się nie jest na ty
høyt. høytidelig – podniosły
icht. ichtyologi – ichtiologia
i in. i inne – og andre
iron. ironisk – ironiczny
itd. i tak dalek – og så videre
itp. i tilm podobne – og lignende
jaktu. jaktuttrykk – łowiectwo
jernb. jernbanevesen – kolejnictwo
Joh. Johannesevangeliet – Ewangelia św. Jana
journ. journalistikk – dziennikarstwo
jur. jus – prawo
kat. katolsk – katolicki
kjem. kjemi – chemia
Kong. Kongebok – Księga Królewska
konkr. konkret – konkretny
Kor. Korinterbrevet – List do Koryntian
kortspr. kortspill – gra w karty
kosm. kosmetikk – kosmetyka
kulin. kulinarisk – kucharstwo
kunsth. kunsthistorie – historia sztuki
landbr. landbruk – rolnictwo
lat. latin – łacina
lekc. lekceważący – nedlatende
lingv. språkvitenskap – językoznawstwo
litt.vit. litteraturvitenskap – literaturoznawstwo
log. logikk – logika
Luk. Lukasevangeliet – Ewangelia św. Łukasza
luth. luthersk – luterński
mar. maritimt uttrykk – wyrażenie morskie
Mark. Markusevangeliet – ew. wg św. Marka
mat. matematikk – matematyka
Matt. Matteusevangeliet – Ewangelia św. Mateusza
med. medisin – medycyna
mek. mekanikk – mechanika
merk. merkantilt uttrykk – wyrażenie handlowe
meteor. meteorologi – meteorologia
mht. med hensyn til – jeśli chodzi o
mil. militærvesen – wojskowość
min. mineralogi – mineralogia
Mos. Mosebok – Księga Mojżeszowa
mots. motsatt – antonim
mus. musikk – muzyka
myt. mytologi – mitologia
neds. nedsettende – lekceważący, pejoratywny
no. norsk – norweski
np. na eksempel – for eksempel
oa. og andre – i inne
obelz. obelzywy – fornærmelig
odont. odontologi – stomatologia
Ordsp. Salomos Ordspråk – Księga Przysłów
orn. ornitologi – ornitologia
osv.. også videre – i tak dalek
parl. parlament – parlament
pej. pejorativt – pejoratywny
Pred. Predikeren – Kohelet
po. polsk – polski
podn. podniosły – høytidelig
poet. poetisk – poetycki
pogard. pogardliwy – foraktelig
polit. politisk – polityczny
pga. på grunn av – z powodu
prot. protestantisk – protestancki
przen. przenośny – figurlig, overført
przysł. przysłowie – ordspråk
psyk. psykologi – psychologia
reg. regionalt uttrykk – wyrażenie regionalne
rel. religion – religia
rub. rubasny – grovt
rzad. rzadko używany – sjelden(t)
Sal. Salmene – Księga Psalmów
sj. sjelden(t) – rzadko używany
skogbr. skogbruk – leśnictwo

sms. sammensetning(er) – złożenie
sosiol. sosiologi – socjologia
sport. sportsuttrykk – sport
spøk. spøkefullt – żartobliwy
sterk. sterkere – dosadniej
sv. svensk – szwedzki
svak. svakere – łagodniej, mniej dosadnie
św. święty, świętego; święta, świętej – den hellige
teat. teater – teatr
tekn. teknikk – technika
tele. teleteknikk – telekomunikacja
teol. teologi – teologia
Tim Brevet til Timoteus – List do Timoteusza
Tit Brevet til Titus – List do Tytusa

ty. tysk – niemiecki
typogr. typografi – typografia
tzn. to signify – det vil si
utt. uttale – wymowa
uttr. uttrykk – wyrażenie
vet. veterinærmedisin – weterynaria
wg według – ifølge
zool. zoologi – zoologia
zlož. złożenie – sammensetning
zn. znaczenie – betydning
zw. zwykle – som regel
zwł. zwłaszcza – især
żart. żartobliwie – spøkefullt
økon. økonomi – ekonomia